

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Att göra pappaledighet

Hur dagstidningar talar om mäns föräldraledighet

Socionomprogrammet, ht 2008

C-uppsats

Liv Zetterberg

Handledare: Ulrika Levander och Annelie Siring

Abstract

Titel	Att göra pappaledighet. Hur dagstidningar talar om mäns föräldraledighet.
Författare	Liv Zetterberg
Nyckelord	Föräldraledighet, pappaledighet, föräldraskap, genus, diskursanalys

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur mäns föräldraledighet konstrueras i dagstidningsartiklar och reportage. Studien undersöker hur mäns föräldraledighet beskrivs och motiveras, vilket innehåll ledigheten ges samt vilka implikationer detta skapar.

Uppsatsen bygger på en socialkonstruktionistisk ansats. Som specifik teori och metod används diskursanalys och diskursteorin. En diskurs kan ses som ett bestämt sätt att tala om och förstå världen. Diskursanalys är sättet på vilket man analyserar de språkliga böjningsmönster som konstruerar vår sociala värld.

Empirin för uppsatsen består av åtta nyhetsartiklar och reportage ur Sveriges två största dagstidningar, Göteborgs-Posten och Dagens Nyheter. Texterna behandlar temat manlig föräldraledighet och bygger på artiklar publicerade mellan september 2005 och september 2008.

I uppsatsens empiriska material identifieras tre diskurser kring mäns föräldraledighet. Inom den första, *Diskursen om en ny syn på mäns föräldraledighet*, återfinns en central subjektposition i *Den nya mannen*. Denna position inlemmar ett traditionellt feminiserat innehåll, då den konstrueras som en närvarande position i form av en pappa som vill vara kärleksfull och komma nära sina barn. Som en motpol till *Den nya mannen* framträder subjektpositionen *Den traditionella mannen*. Här konstrueras fadern som en traditionell och ”frånvarande” familjeförsörjare. I empirin används båda dessa diskursiva konstruktioner parallellt när det talas om föräldralediga pappor. Fäderna måste balansera mellan ”det traditionella” och ”det nya” då deras föräldraledighet konstrueras.

I den andra diskursen, *Den alternativa diskursen om mäns föräldraledighet*, står pappan och hans själv- och karriärutveckling i fokus. Detta innebär att barnperspektivet osynliggörs inom denna diskurs till förmån för ett maskuliniserat innehåll av manlig föräldraledighet. Slutligen identifieras en *politiserad och strukturell jämställdhetsdiskurs*. Här framställs manlig föräldraledighet som något som bör uppmuntras för att öka jämställdheten mellan män och kvinnor.

I de två första diskurserna, som inte är av strukturell karaktär, framträder männens agens – manifesterad i männens möjlighet att själv vilja och aktivt välja föräldraledighet – som centralt för diskursernas utformning. Istället för att passivt *vara* föräldralediga konstrueras männens föräldraledighet som ett görbarhetsprojekt – alltså som något de aktivt gör. Och enligt studiens resultat har detta föräldraledighetsprojekt lite eller inget med jämställdhet enligt en politiserad och strukturell jämställdhetsdiskurs att göra.

Tack

Annelie och Ulrika – stenhårda, inspirerande och engagerade handledare!

T. Min främsta supporter i alla lägen!

F och F, för otaliga barnvaktstimmar under skrivandet.

Innehåll

TACK	3
1 INLEDNING OCH BAKGRUND	1
1.1 INLEDNING	1
1.2 FÖRÄLDRAFÖRSÄKRINGENS HISTORIA.....	3
1.3 DE FÖRÄLDRALEDIGA	3
1.4 FÖRÄLDRALEDIGHETSLAGEN	4
2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	4
3 TEORI OCH METOD	4
3.1 KUNSKAPSTEORETISK INGÅNG	5
3.1.1 <i>Socialkonstruktionism</i>	5
3.1.2 <i>Diskursanalys</i>	6
3.2 ANALYSMETOD – DISKURSTEORI.....	7
3.3 SÖKNING, URVAL OCH AVGRÄNSNING	9
3.3.1 <i>Empiri</i>	9
3.3.2 <i>Tidigare forskning</i>	10
3.4 TEXTERNA.....	10
3.5 ETISKA INFALLSVINKLAR	11
3.6 STUDIENS KVALITETSASPEKTER.....	12
3.7 ANALYS OCH TOLKNING: TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	12
4 TIDIGARE FORSKNING	15
5 ANALYS.....	18
5.1 EN NY SYN PÅ MÄNS FÖRÄLDRALEDIGHET – DEN NYA MANNEN.....	19
5.1.1 <i>Det är nu det händer</i>	19
5.1.2 <i>Den nya mannen och ”den andre”</i>	21
5.1.3 <i>Vilja, välja och välja rätt</i>	24
5.1.4 <i>En alternativ diskurs om mäns föräldraledighet</i>	29
5.2 JÄMSTÄLLDHET	32
5.2.1 <i>En politiserad och strukturell jämställdhetsdiskurs</i>	32
6 SAMMANFATTNING OCH SLUTDISKUSSION.....	35
<i>Talet om val och vilja – den nya mannens giv</i>	35
<i>Ett exkluderande eller inkluderande projekt</i>	36
<i>Aktiva agenter – passiv struktur</i>	37
<i>Jämställdhet som förutsättning för nya diskursiva utrymmen</i>	37
7 REFERENSLISTA.....	39
ANALYSMATERIAL	41

1 Inledning och bakgrund

1.1 Inledning

I bostadsområdet vimlar det av småbarnsföräldrar men inga är vita, så som familjen Sjöberg. Så när Erik Sjöberg är ute på sina barnvagnspromenader är han en ganska ensam infödd svensk.

– Men möter man någon vit med barn i samma ålder så hejar man. Det hör till god ton. Precis som på sjön.

Artikeln, där ett föräldrapar intervjuas om sin föräldraledighet, publicerades i november förra året i Göteborgs-Posten. Eller... Kan det verkligen stämma? Tidningen kan väl ändå inte mena att personer med olika hudfärg inte kan umgås med varandra? Inte heller skulle de väl antyda att vita har mer gemensamt med främmande vita än med sina grannar? Nej, visst är det orimligt. Jag har tagit mig friheten att ändra några ord, för att se hur vårt sätt att tala om föräldralediga mammor och pappor egentligen ser ut. Att kategorisera föräldraskap utifrån kön är något vi gör ganska slentrianmässigt, medan en liknande kategorisering utifrån etnicitet däremot skulle kännas helt orimlig. För så här står det i den egentliga artikeln:

I bekantskapskretsen vimlar det av småbarnsföräldrar men ingen har delat på föräldraledigheten så som familjen Sjöberg. Så när Erik Sjöberg är ute på sina barnvagnspromenader är han en ganska ensam pappa.

– Men möter man någon pappa med barn i samma ålder så hejar man. Det hör till god ton. Precis som på sjön (GP 2007-11-01a).

Helt plötsligt känns textens innehåll inte längre så orimlig, trots att vissa föräldralediga inte verkar kunna umgås med andra föräldralediga och trots att vissa verkar ha mer gemensamt med främmande som de träffar på promenaden än med sina bekanta. Föräldralediga pappor och mammor verkar alltså vara så olika att Erik hellre är ensam än att umgås med andra föräldralediga kvinnor.

I Sverige har vi haft vad som kallas en könsneutral föräldraförsäkring sedan 1974, där förmåner inte är knutna till kön utan där båda föräldrarna har rätt till hälften av föräldrapenningdagarna var. Lagstiftarens syfte är att möjliggöra både för kvinnor och män att kombinera förvärvsarbete och studier med familjeliv. Trots detta betalades endast 20,8 procent av föräldrapenningdagarna 2007 ut till pappor¹. Försäkringskassan har i uppdrag från regering och riksdag att verka för att fler män tar ut fler föräldrapenningsdagar². Den svenska föräldraförsäkringen ses av regering och riksdag som ett politiskt verktyg för att nå jämställdhet, där en ökad andel föräldralediga män anses leda till ökad jämställdhet (Bekkengen 1999:44, Bekkengen 2002:11, Bekkengen 2003:181, Bäck-Wiklund & Bergsten 1997:17f, Chronholm 2004:29, Johansson & Klinth 2007:145, Klinth 2003:23f, Klinth 2005). Men vad betyder det för jämställdheten när en stor dagstidning framställer föräldralediga mammor och pappor som något så olikt att de inte ens kan umgås med varandra. Och vad säger det om mammor och pappor när en pappa verkar känna mer gemenskap med vilken annan pappa som helst, snarare än med kvinnor i samma livssituationer och roll som han själv.

Jag är själv förälder till två barn och har varit föräldraledig i olika omgångar sedan mitt äldsta barn föddes för drygt tre år sedan. Jag har diskuterat föräldraledighet åtskilliga gånger med andra föräldrar, vänner, släkt och mina barns pappa och är säkert påverkad från många håll. Jag är intresserad av ämnet och följer den offentliga debatten om föräldraförsäkringen och om mäns och kvinnors föräldraledighet. Min man, mina barns pappa, och jag har med båda våra barn försökt att dela föräldraledigheten jämt mellan oss. Men så ser det inte ut för de allra flesta föräldrapar i Sverige.

En vanlig definition av jämställdhet som också stämmer överens med de nationella övergripande jämställdhetsmålen innebär att kvinnor och män skall ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla väsentliga områden i livet (Bäck-Wiklund & Bergsten 1997:21). En rapport från försäkringskassan lyfter fram flera studier som visar att jämställdheten är som störst bland unga par utan barn. När barnen kommer blir emellertid

---

¹ Försäkringskassan. *Statistik och analys. Föräldrapenning*

² RFV 2000:5

arbetsfördelningen mellan könen mer ojämn³. Vad är det som händer när barnen kommer? Att undersöka hur föräldraskap konstrueras för män i tidningsreportage kan kanske hjälpa oss att förstå eftersom media speglar de diskurser som är rådande i samhället och som påverkar vår generella förståelse av fenomenet.

1.2 Föräldraförsäkringens historia

På 1970-talet blev Sverige först i västvärlden med att införa s.k. könsneutrala riktlinjer för föräldraledighet. Lagen växte fram ur en politisk diskurs om jämställdhet i arbete och familjeliv. Enligt Roger Klinth (2005:207) var den politiska förankringen för den nya familjepolitiken bred. Han menar att den nya familjepolitiken bedrevs på två fronter. Den ena handlade om att stärka kvinnors position i yrkes- och samhällslivet och den andra om att stärka mäns engagemang i barn och hemarbete. 1995 infördes den första så kallade pappamånaden och senare har ännu en införts. Detta innebär att två månader är reserverade för var förälder och att dessa inte kan överlåtas till den andre föräldern. Det betyder att fyra av föräldraförsäkringens sammanlagt 16 månader är individuella i egentlig mening – två till mamman och två till pappan. Detta, att *familjen* är föräldraförsäkringens primära subjekt, är en ovanlighet i det svenska politiska tänkandet där grunden annars är att det är *individen* som är utgångspunkten i såväl skatte- som socialförsäkringssystem (ibid. 223).

1.3 De föräldralediga

2007 betalades 79,2 procent av föräldrapenningdagarna ut till mammor och resterande 20,8 procent till pappor⁴. Män som arbetar inom offentlig sektor tar ut mer föräldrapenning än män inom den privata sektorn. Högutbildade män har ett högre uttag av föräldraledighet än de lågutbildade och det är också en större andel av de högutbildade som är föräldralediga. Kvinnans utbildningsnivå spelar ibland en större roll för mannens uttag än hans egen utbildning – ju högre utbildning kvinnan har desto mer föräldraledighet tar mannen ut. Män som bor i de norra delarna av Sverige är föräldralediga i större utsträckning än i de södra delarna (Bekkengen 2002:15ff). Ungefär tio procent av papporna tar inte ut någon föräldrapenning alls. Dessa pappor har mycket lägre inkomster än genomsnittet, de har i högre utsträckning högst förgymnasial utbildning, de får mer arbetsmarknadsstöd och har

---

³ RFV 2002:10

⁴ Försäkringskassan. *Statistik och analys. Föräldrapenning*

betydligt fler månader med socialbidrag. En större andel pappor i denna grupp än genomsnittet är födda utomlands⁵.

1.4 Föräldraledighetslagen

Grunden för föräldraförsäkringen är den så kallade inkomstbortfallsprincipen. Genom föräldrapenningen kompenseras föräldern under föräldraledigheten för förlorad inkomst upp till ett visst tak. Detta för att ge föräldrar möjlighet att vara hemma med sitt barn under en längre sammanhängande period vid barnets födelse. Föräldrapenning kan föräldrar få med anledning av ett barns födelse eller adoption under sammanlagt 480 dagar per barn. För 390 av dagarna är ersättningen relaterad till förälderns inkomst, dock lägst 180 kronor per dag. För de resterande 90 dagarna får man lägstanivån som är 180 kronor om dagen för alla. Om föräldrarna har gemensam vårdnad om barnet har var och en rätt till hälften av det totala antalet föräldrapenningdagar. En förälder kan dock avstå från rätten till föräldrapenning till förmån för den andra föräldern med undantag av 60 dagar som är reserverade för vardera föräldern. Ersättningen kan tas ut som hel, tre fjärdedels, halv, en fjärdedels eller en åttondels dag. Föräldrapenning kan som regel tas ut tills barnet har fyllt åtta år eller avslutat första skolåret⁶.

2 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur mäns föräldraledighet konstrueras i dagstidningar samt vilka implikationer det skapar. Studiens frågeställningar är:

- Hur beskrivs och motiveras mäns föräldraledighet?
- Vilket innehåll ges mäns föräldraledighet?
- Vilka implikationer skapar detta?

3 Teori och metod

För att undersöka hur mäns föräldraledighet konstrueras i media utgår jag ifrån en socialkonstruktionistisk ansats, med diskursanalys som specifik teori. Analysmetoden är

---

⁵ RFV 2002:35

⁶ Försäkringskassan. *Statistik och analys. Föräldrapenning*

diskursteori, med några bidrag från andra diskursanalytiska angreppssätt. Empirin för uppsatsen består av åtta reportage ur tidningarna Göteborgs-Posten och Dagens Nyheter.

3.1 Kunskapsteoretisk ingång

En av utgångspunkterna för diskursanalys som Börjesson (2000:25) argumenterar för är att världens alltid tolkas genom kulturellt schabloniserat raster. Det går, som Winther Jørgensen och Phillips (2000:29) uttrycker det, aldrig att tala från en position utanför diskurserna. Börjesson (2003:25, 61) menar att hela forskningsprocessen – från idé och frågeställningar till resultat och dramatisering – är teoriberoende. Så är alltså mitt val av teori, metod och empiri ett resultat av hur syftet har formulerats. Men syftet har också formulerats som ett resultat av mitt val av teori, metod och empiri. Detta gör att det är mycket viktigt att tydligt ange de teoretiska utgångspunkter som jag som författare har.

3.1.1 Socialkonstruktionism

Uppsatsen vilar på, och genomsyras av, en socialkonstruktionistisk grundhållning. Socialkonstruktionism är ett omstritt och brett begrepp, men kan ses som en gemensam beteckning för en rad nyare teorier om kultur och samhälle, där poststrukturalism och postmodernism kan sägas utgöra delar (Winther Jørgensen & Phillips 2000:10ff). Vivien Burr (1995:2ff) binder ihop det socialkonstruktionistiska fältet i fyra premisser. För det första handlar socialkonstruktionism om att ha en kritisk inställning till kunskap. Vår egen kunskap om världen är inte spegelbilder av verkligheten utan bör snarare ses som ett resultat av vårt sätt att kategorisera världen, menar Burr. För det andra bygger socialkonstruktionismen på en antiessentialistisk syn. Eftersom vår syn på, och kunskap om, världen alltid är kulturellt och historiskt präglad, har människor inte någon inneboende essens. Våra världsbilder och identiteter kunde ha varit annorlunda. Dessutom kan de förändras över tid. För det tredje betonas att kunskap produceras och upprätthålls i social interaktion, där gemensamma sanningar byggs upp och kamp förs om vad som är sant och falskt. Slutligen, genom den fjärde premisen, pekar socialkonstruktionismen på att den sociala konstruktionen av kunskap får konkreta sociala konsekvenser eftersom olika sociala världsbilder leder till olika sociala handlingar där några former av handlingar ses som naturliga och legitima medan andra ses som otänkbara (ibid.)

3.1.2 Diskursanalys

Diskursanalys är inget entydigt begrepp. Olika författare (Alvesson & Sköldberg 1994, Börjesson 2003, Neumann 2003, Winther Jørgensen & Phillips 2000) presenterar olika sätt att förhålla sig till diskursanalys. De flesta angreppssätt har ändå några gemensamma rötter och inspirationskällor. Dessa berör bland annat synen på språk, diskurs och makt.

Winther Jørgensen och Phillips (2000:7) menar att en diskurs är ”ett bestämt sätt att tala om och förstå världen (eller ett utsnitt av världen)”. Diskursanalys blir då sättet på vilket man analyserar detta mönster (ibid.). Men ett diskursanalytiskt angreppssätt är inte enbart en metod för att analysera data. Snarare innefattar den både en teoretisk och metodologisk helhet. Det finns ingen klar gräns mellan teori och metod. Därför måste även vissa grundläggande filosofiska premisser måste accepteras för att diskursanalysen som metod skall kunna användas i empiriska undersökningar (Neumann 2003:14, Winther Jørgensen & Phillips 2000:10).

Poststrukturalistisk språkfilosofi hävdar att vårt tillträde till verkligheten alltid går genom språket och många diskursanalytiska angreppssätt bygger på denna filosofi, skriver Winther Jørgensen och Phillips (2000:15). Börjesson (2003:19) menar att diskurser är representationer av verkligheten, men att diskurser samtidigt skapar verkligheten. Världen får betydelse genom diskurserna och diskurser bestämmer gränserna för det som är kulturellt accepterat som ”sant”, ”förnuftigt” och ”gott” (ibid. 16ff). Språket ses som en rad sociala konventioner, där ett visst bestämt föremål knyts till vissa bestämda tecken (Winther Jørgensen & Phillips 2000:16ff). Neumann (2003:35) beskriver språkuppfattningen som relationell, d.v.s. att tecknens betydelse inte bestäms av ”verkligheten”, utan av varandra. Det är genom att skilja sig från andra tecken som det enskilda tecknet får sitt specifika värde. Men tecknen skiljer sig från olika tecken i olika sammanhang, och betydelsen är aldrig låst utan skiftar från diskurs till diskurs. Annorlunda uttryckt så är det diskursiva praktiker som skapar diskursiva mönster. Språkets struktur är också föränderlig eftersom den skapas, reproduceras och förändras i den konkreta användningen (Winther Jørgensen & Phillips 2000:16ff).

Den franske filosofen och idéhistorikern Michel Foucault, vars tänkande är betydelsefullt för flera angreppssätt inom diskursanalysen, har utvecklat både teori och begrepp genom sina empiriska undersökningar (Winther Jørgensen & Phillips 2000:19). Foucault (1993:7ff) argumenterar för att sanning är något som skapas diskursivt. Diskurser kan alltid förändras och är alltid i rörelse. Foucault (1993:18f) menar att det å ena sidan är möjligt att i det oändliga konstruera nya diskurser. Å andra sidan är utsagorna inom ett bestämt område mycket likalydande, eftersom det som inte redan sagt är allt för osäkert och hotande för att kunna uttalas. Diskurser produceras och reproduceras av ett helt system av institutioner som verkar genom olika utestängningssystem; Genom förbud regleras *vad* som får uttalas, *när* man kan tala och *vem* som får tala. Genom uppdelning i förnuft och vansinne bestäms vem som är värd att lyssnas till, eller snarare vem som alls hörs eftersom det som faller utanför det förnuftiga inte existerar. Dessa utestängningssystem ses av Foucault som historiska, modifierbara och institutionellt tvingande system. Men makten ger inte endast möjlighet att konstruera diskursen, diskursen är också makt i sig (ibid. 7ff). Alvesson och Sköldbberg (1994:278) menar att synen på relationen mellan makt och kunskap är central hos Foucault. Makt och kunskap förutsätter varandra och är tätt förbundna. Makten tillhör inte någon bestämd agent, utan finns inbäddad i varje social praktik och de föreställningar om sanningen som finns där (Börjesson 2003:37). Winther Jørgensen och Phillips (2000:20) menar att med Foucaults maktbegrepp är makt begränsande, genom att den utesluter och förtrycker. Men framför allt är makt produktiv, genom att den konstituerar diskurser, subjektiviteter, kunskap och kropp.

3.2 Analyismetod – diskursteori

Som konkret analysmetod har jag valt att i huvudsak använda mig av ett diskursteoretiskt angreppssätt som Winther Jørgensen och Phillips kallar diskursteori och som i stort bygger på tankar från de politiska teoretikerna Ernesto Laclau och Chantal Mouffe (1985 i Winther Jørgensen & Phillips 2000:31ff). Det diskursteoretiska angreppssättet kompletterar jag även med begrepp hämtade från andra inriktningar.

Enligt Winther Jørgensen och Phillips (2000:33) ser Laclau och Mouffe en diskurs som en fixering av betydelse inom ett bestämt område, en reducering av betydelsemöjligheter. Begreppet diskurs omfattar inte enbart språket utan omfattar alla sociala fenomen, eftersom

alla diskurser har materiella effekter. Diskursen omformas ständigt i kontakten med andra diskurser. När diskurserna kämpar för att låsa fast betydelsen på sitt eget sätt kan man tala om *diskursiv kamp* (ibid. 13). Diskursen betydelse kretsar kring några *nodalpunkter*, d.v.s. viktiga punkter runt vilken de andra tecknen ordnas och får betydelse (ibid. 33). De praktiker som skapar en relation mellan tecknen så att deras identitet förändras kallas för *artikulation* (ibid. 35). Alla sociala praktiker kan då ses som artikulationer eftersom de producerar eller reproducerar betydelsebildningar (ibid. 43). Vissa diskurser är så fast etablerade att de tas för sanning och dessa diskurser kallas för *objektiva*. Objektiviteten är resultatet av en historia av politiska processer och strider. Men gränsen mellan det självklara, objektiviteten, och det stridbara är flytande och kan ändras över tid genom nya artikulationer. Det är genom hegemoniska interventioner som konflikt blir till objektivitet – alla andra sätt att se på världen undertrycks och en bestämd världsuppfattning framstår som den naturliga (ibid. 43f).

Subjekt skapas i diskurser, men olika diskurser kan ge subjekten olika, ibland motstridiga subjektpositioner. De subjektpositioner som individerna erbjuds av diskurserna blir, om individen identifierar sig med dem, dess *identitet*. Identiteten består av ett antal nodalpunkter, t.ex. ”man” eller ”kvinna”, till vilka olika diskurser erbjuder olika innehåll. Detta sker genom att nodalpunkten *ekvivaleras* med eller ställs emot andra signifikanter ”Den andre” formas alltid i samma rörelse som oss själva (ibid. 58). När identitetens signifikanter knyts ihop i ekvivalenskedjor etableras identiteten relationellt. Identiteter är något man antar, tilldelas och förhandlar om i diskursiva processer” (ibid. 51).

I min empiriska analys inlemmar och tittar jag även på hur språkliga metaforer används i konstruktionen av diskurserna och olika subjektpositioner inom diskurserna för föräldralediga män. Utifrån ett diskursanalytiskt angreppssätt ses nämligen metaforer som viktiga diskursiva komponenter. George Lakoff (1995:182) menar att en metafor är ett sätt att använda ett slutledningsmönster och sätt att tala från ett område för att beskriva, förklara eller tala om ett annat område. Att tala metaforiskt bidrar därför till att konstruera vår förståelse av verkligheten, eftersom vissa drag och kännetecken i vår förståelse av sociala fenomen lyfts fram, medan andra ignoreras (Wagner & Wodak 2006, med referens till

Goatly 1997:5). Att visa på hur metaforer används blir alltså en viktig del av analysen av ett socialt fenomen.

3.3 Sökning, urval och avgränsning

3.3.1 Empiri

Enligt Winther Jørgensen och Phillips (2000:18) ska bevarandet och förändringen av de diskursiva mönstren sökas i de konkreta kontexter där språket sätts i spel. En sådan ”konkret kontext” kan exempelvis, som i mitt fall, röra sig om texter i tidningar. Analysmaterialet för uppsatsen består av åtta reportage ur landets upplagemässigt två största dagstidningar, Göteborgs-Posten och Dagens Nyheter. Texterna söktes bland tidningarnas publicerade material tre år tillbaka i tiden, d.v.s. mellan september 2005 och september 2008. Kriterierna vid valet av texter var; reportage- och nyhetsartiklar, d.v.s. inte t.ex. insändare, ledare eller notiser, med föräldraledighet eller föräldraförsäkringen som huvudtema. Jag har valt dagstidningar eftersom jag är intresserad av den bild av föräldraledighet som når den relativt breda och heterogena grupp av läsare som jag föreställer mig att dagstidningar gör. Vid sökning efter artiklar har endast texten i artikeln visats, inte t.ex. bilder. Därför ingår inte eventuella illustrationer eller fotografier i artiklarna i analysen.

Jag har använt mig av sökorden *föräldraledig**, *pappaledig** samt *mammaledig**. Detta för att få med även ord som föräldraledighet, föräldralediga, föräldraledighetslagen etc. Sökandet i GP:s arkiv har skett genom databasen Mediearkivet, som är en fulltextdatabas över ett antal svenska dagstidningar. Jag provade först att söka via GP:s egen sökfunktion men denna visade sig vara ganska bristfällig. DN finns inte med bland de tidningar som går att söka i genom Mediearkivet, därför har jag använt DN:s egen sökfunktion, som dessutom fungerar betydligt bättre än GP:s.

Göteborgs-Posten, GP, skriver på sin hemsida att man har Storgöteborg som sin utgivningsregion. GP har ungefär 612 000 läsare varje dag. Ledarsidan är liberal⁷. Dagens Nyheter, DN, skriver på sin hemsida att tidningen är oberoende men med en liberal politisk

---

⁷ GP. *Info om GP*

hållning⁸. DN har ungefär 1,3 miljoner läsare varje dag⁹. Bland dagspress, listade efter upplaga, kommer DN på andra plats och GP på fjärde. Störst upplaga har Aftonbladet och på tredje plats finns Expressen inklusive Kvällsposten och GT¹⁰.

3.3.2 Tidigare forskning

En stor del av litteraturen till avsnittet om tidigare forskning hittade jag genom databasen KVINNSAM, som är en tvärvetenskaplig litteraturdatabas med svenska och utländska genusvetenskapliga referenser ur Göteborgs universitetsbiblioteks bestånd. Förutom att själv söka på pappaledig* och mammaledig* har jag använt mig av databasens egna sökord inom området; föräldraförsäkring, föräldrapenning, föräldraledighet, föräldrar, faderskap, moderskap, familjen, familjesociologi samt familjepolitik. Övrig litteratur har jag hittat via den litteratur jag redan haft, genom att de refererats till. Många gånger har jag också på detta sätt fått bekräftat att jag valt relevant litteratur eftersom vissa verk förekommer flitigt som referenser.

3.4 Texterna

De åtta reportage- och nyhetsartiklar som utgör uppsatsens empiri kan delas in i två grupper efter fokus och innehåll. I den första gruppen finns fem *nyhetsartiklar*. Vissa av dessa består av flera artiklar runt samma ämne som är publicerade samtidigt. Den tidigast publicerade artikeln, från 2005, är publicerad innan det senaste riksdagsvalet och handlar om debatten kring kvoterad föräldraledighet. Nästa artikel, från 2006, är en text som handlar om en undersökning från Försäkringskassan som visar att det är viljan som avgör hur föräldrar delar på föräldraledigheten, inte ekonomin. Enligt artikeln används pengar bara som ett argument för att förklara varför de delat som de gjort. Artikel nummer tre, från 2007, är publicerad ungefär ett år efter att taket i föräldraförsäkringen höjts. Tidningen konstaterar i texten att höjningen inte gett den effekt på pappors uttag som väntats. Den fjärde texten i denna grupp handlar om att det kan bli dyrt att vara föräldraledig, t.ex. eftersom pensionen kan bli lägre. Den sista texten, från 2008, behandlar två regeländringar som snart skall börja gälla – jämställdhetsbonus och vårdnadsbidrag. I samtliga texter

---

⁸ DN. *Om tidningen*

⁹ DN. *DN i siffror*

¹⁰ Tidningsstatistik AB. *Upplagor och siffror: Topplistor*

intervjuas föräldrar. Intervjuas gör också olika experter, främst inom det ekonomiska området.

Den andra gruppen innehåller tre *reportageartiklar* om pappaledighet. Även här handlar det snarare om reportageuppdrag med flera artiklar. Två av dem är snarlika i sin utformning. Här intervjuas både ett antal föräldralediga pappor och experter inom området, så som t.ex. en forskare i sociologi och en professor i psykologi. Den tredje texten i gruppen är ett reportage om en pappa som valt att vara föräldraledig i två år, samt även här ett avsnitt där två experter intervjuas.

3.5 Etiska infallsvinklar

Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet har antagit ett antal forskningsetiska principer som är avsedda att ”ge underlag för forskarens egna reflexioner och insikter i sitt ansvarstagande” (Vetenskapsrådet s 6). De individkrav, som måste vägas mot forskningskravet, som Vetenskapsrådet formulerar konkretiseras i fyra allmänna huvudkrav på forskningen. Dessa är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (ibid. 6).

Jag har för uppgiften gjort bedömningen att information och samtycke inte är nödvändigt av etiska skäl, då jag arbetar med dokument. Konfidentialitetskravet går ut på att uppgifter om de personer som undersökningen omfattar skall vara konfidentiella (ibid. 12). Mitt analysmaterial är redan publicerat och jag kan inte garantera konfidentialitet. För att i någon mån ändå värna om personernas konfidentialitet har jag valt att inte använda deras riktiga namn i uppsatsen. På grund av vissa detaljer som tas med eftersom de är relevanta för förståelsen, finns det trots detta ändå en risk att vissa personer kan bli igenkända då artiklarna är begränsade till antalet och lätta att finna. . Då det empiriska materialet dessutom består av artiklar som redan publicerats i media, gör jag bedömningen att de negativa konsekvenserna för de berörda blir så litet att värdet av det förväntade kunskapsstillskottet blir högre. Nyttjandekravet går ut på att insamlade uppgifter om enskilda personer endast får användas i forskningssyfte (ibid. 14). Genom uppsatsen tillhandahålls en lista över artiklarna och dessa är tillgängliga för allmänheten, vad som

vidare sker kan jag inte påverka. Även här bedömer jag dock att forskningskravet väger tungt (ibid. 7).

3.6 Studiens kvalitetsaspekter

Utifrån ett socialkonstruktionistiskt förhållningssätt kan vetenskapligt producerad kunskap ses som en diskurs bland många. Men till skillnad mot andra diskurser har vetenskapen som diskurs en uppsättning uttalade regler att förhålla sig till. Detta betyder att konkreta vetenskapliga resultat också kan kritiseras för att inte leva upp till reglerna. Därmed har inte heller alla vetenskapliga utsagor samma värde (Winther Jørgensen & Phillips 2000:153f).

Enligt Kvale (2000:215ff) har validitet traditionellt inom kvalitativ forskning handlat om i vilken utsträckning en metod undersöker vad den är avsedd att undersöka. När kunskap ses som en social konstruktion kan sökandet efter absolut och säker kunskap snarare ersättas med begreppet försvarbara kunskapsanspråk (ibid.). Valideringsmöjligheterna inom samhällsvetenskapen måste då vidgas. Kvale (ibid. 218) föreslår därför en syn på validitet som hantverksskicklighet, som också går att förena med ett postmodernt förhållningssätt. Att validera blir då; att kontrollera genom att anlägga en kritisk syn på sin analys, att ifrågasätta undersökningens syfte och innehåll samt att teoretisera genom att lyfta fram den teoretiska föreställningen om det som undersöks (ibid. 218ff). Denna syn på validitet delas även av Winther Jørgensen och Phillips (2000:112). Reliabilitet handlar i sin tur om forskningsresultatens tillförlitlighet (Thurén 1998:22). För att bedöma graden av reliabilitet bör forskaren enligt Kvale (1997:212) arbeta så att forskningsprocessen blir synlig och genomskinlig för läsaren. Målet för generaliseringen förskjuts inom konstruktivistiska och postmoderna angreppssätt därför från att studera *det som är* till att studera *det som kan finnas*. Här ligger fokus på möjligheter. Generaliserbarhet är för diskursanalytikern inte främst att slå fast det typiska eller vanliga, utan handlar snarare om att lyfta fram vad som är möjligt att tala om.

3.7 Analys och tolkning: tillvägagångssätt

Det svåra för en diskursanalytiker, skriver Winther Jørgensen och Phillips (2000:44), är att distansera sig från den objektivitet man själv delar. Här menar författarna att ett komparativt perspektiv, där man använder historien eller andra kulturer för att ifrågasätta

sina egna självklarheter, kan vara användbart (ibid.). Jag har försökt att använda mig av ett sådant komparativt perspektiv i min analytiska process genom att ibland t.ex. föreställa mig att artikeln handlar om en mamma istället för en pappa, byta ut mansnamnet mot ett kvinnonamn eller föreställa mig att jag skall förklara något för mina franska vänner. Detta har flera gånger gjort att jag sett saker som jag tidigare inte har reagerat på. Ett annat sätt att distansera mig från materialet, som jag har använt mig av, är att hela tiden fundera över steget innan och steget efter det jag funnit. Alltså: ”Vad krävs för att X” och ”Vad blir följden om X”. Annorlunda uttryckt har jag först försökt finna de förgivet taganden som ligger till grund för att man ska kunna prata om något på ett visst sätt. Sedan har jag försökt se vad följden blir av ett visst sätt att tala om något. Att regelmässigt ställa dessa två frågor har fungerat mycket bra. Många gånger har det varit rena aha-upplevelserna att inse det jag själv tagit för självklart. Ytterligare ett sätt att få syn på de självklarheter jag själv lever med har varit att fråga: ”Om det är så här, hur kan det då *inte* vara?” Alltså, vilka betydelsebildningar utesluts, om man talar om något på ett visst sätt.

Ett exempel på hur jag gick till väga rent konkret handlar om diskursen om en ny syn på mäns föräldraledighet. Jag började analysen av empirin genom att läsa igenom artiklarna flera gånger från början till slut. Sedan tog jag en artikel åt gången och koncentrerade mig bara på just denna. Jag letade efter teman, ord och uttryck som återkom på flera ställen i texten. Ett tema som jag identifierade var det om val och vilja. Detta tema kom jag in på bakvägen när jag läste artikeln som handlade om kvoterad föräldraledighet. Jag letade då efter artiklar med tvång som tema, men fann istället att talet om val och vilja var mycket mer centralt och att det fanns på helt andra ställen än talet om tvång. Ett annat tema var tidsmetaforen ”nu” och ordet ”ny”. Detta tema såg jag när jag när jag med mina handledare diskuterade artiklarna och fann att mäns föräldraledighet ses som något av en innefråga, något som framställs som något som är ”i tiden”.

Temana nu/nytt och val/vilja fanns ofta tillsammans. När jag läste de citat där jag funnit dessa teman började en särskild bild av mäns föräldraledighet att framträda. Det handlade om män som ville göra manlighet på ett nytt sätt, som inte ville vara som sina pappor och som hade valt att vara föräldralediga. Överallt talades det också om anledningen till dessa

nya mäns val och vilja att vara föräldralediga. Det handlade om relationen till barnen. När jag började försöka konkretisera hur denna relation till barnen skulle se ut så skrev jag upp alla ord jag fann. Det var t.ex. ”lyhördhet” och ”känslomässig närhet”. När jag sedan läste min lista slog det mig att detta skulle kunna vara en lista över klichémässiga modersegenskaper. Jag provade att tänka att det var kvinnor som intervjuats och bytte i tankarna ut mansnamnen mot kvinnonamn. Det fungerade utmärkt. Det enda som kändes konstigt var att artiklarna skrivits över huvud taget. Var det verkligen så konstigt att problematisera och beskriva kvinnors föräldraledighet? Ja, uppenbarligen. Ingenstans i empirin fanns motsvarande diskussion om mammor. Jag försökte sedan fundera över varför det såg ut så här, alltså vad tas för givet om män och kvinnor, och över vad det egentligen får för konsekvenser. Många gånger var det lättare att göra muntligt, genom att hitta någon som vill lyssna medan jag funderade fritt, istället för att skriva ner mina tankar med en gång. Ofta blev det då mindre kreativt och jag var mest fokuserad på att formulera mig.

Alla namn i citaten är borttagna och är ersatta med andra namn, för att göra texten mer lättläst. Där det i texten uppges att det är en man som blivit intervjuad har jag ersatt det med ett annat namn som vanligtvis kopplas till manligt genus. I analysen används begreppen ”mäns föräldraledighet” och ”pappaledighet” parallellt och som synonymer.

4 Tidigare forskning

Det finns ett antal studier som behandlar föräldraledighet och jämställdhet. Mäns ökade uttag av föräldraledighet ses ofta som något som automatiskt leder till ökad jämställdhet (Bekkengen 1999:44, Bekkengen 2003:181, Bäck-Wiklund & Bergsten 1997:17f, Chronholm 2004:29, Klinth 2003:23f, Klinth 2005 m.fl.). Så framställs det t.ex. inom den politiska retoriken (Bekkengen 1999:34, Klinth 2002:18, Klinth 2005:224f). För sociologen Anders Chronholm (2004) utgör antagandet att delad föräldraledighet kan bidra till att öka jämställdheten en utgångspunkt. Resultaten av Chronholms undersökning visar också att majoriteten av papporna upplevde att jämställdheten i föräldraskap respektive på arbetsmarkanden ökade i förhållandet efter att männen varit föräldralediga. Nästan hälften ansåg att jämställdheten i hushållet ökade (ibid. 173). Många forskare är kritiska till detta kvantitativa perspektiv på jämställdhet. Lisbeth Bekkengen (1999), t.ex., anser att pappors föräldraledighet inte behöver ha något att göra med graden av jämställdhet mellan föräldrarna eftersom hon menar att män och kvinnor är föräldralediga på olika villkor. När män är föräldralediga är det som ”pappor”, medan kvinnor är det som ”föräldrar”. En ”pappa” kan planera och förlägga sin ledighet så att det passar hans egna behov. En ’förälder’ kan inte välja sin föräldraledighet (ibid. 43). Mäns föräldraskap jämförs oftast inte heller med kvinnors, d.v.s. mellan könskategorierna, utan med andra mäns, d.v.s. inom könskategorierna (ibid. 133). Därför kan man inte mäta jämställdhet med föräldraledighetsstatistik. Det avgörande är inte lika uttag utan lika villkor, menar Bekkengen. Även etnologen Charlotte Hagström (1999:228f) lyfter fram en liknande slutsats. Enligt henne tenderar jämställdhetssyftet att försvinna om pappaledighet och mammaledighet behandlas som två kvalitativt olika företeelser snarare än två delar av föräldraledigheten.

Fenomenet ”i-princip-mannen” beskrivs av flera familjeforskare (Bäck-Wiklund & Bergsten 1997:77, Chronholm 2004:161, Hagström 1999:42, Klinth 2005:228, , Plantin & Månsson 1999:24). Begreppet myntades på 80-talet av pedagogen och pappaforskaren Lars Jalmert och syftar på den ”i-princip-inställning” som många – både män och kvinnor – har till mäns föräldraledighet. I flera attitydundersökningar konstateras att män och kvinnor har

en positiv attityd till att män är föräldralediga men inställningen har liten effekt på det faktiska agerandet (Klinth 2005:228).

En del av forskningen kring mäns föräldraledighet handlar om vilka hinder för mäns föräldraledighet som finns och om hur man kan göra för att öka uttaget av mäns föräldraledighet. Forskningens fokus ligger antingen på individnivå eller på en strukturell nivå. Bekkengen (1999) har sammanställt en översikt över vilka antaganden om hinder för mäns föräldraledighet som vanligtvis framförs. Antagandena kan delas in i fyra kategorier; traditionella könsroller, ekonomiska skäl, arbetsgivares attityder samt kvinnors inställning till föräldraledighet. En brist är att det inte görs någon jämförelse mellan mäns och kvinnors hinder/möjligheter. Hindren för kvinnor är så att säga att de redan är inbyggda när de söker sig ut på arbetsmarknaden, menar Bekkengen (ibid. 35ff). Även enligt Göran Ahrne och Christina Roman (1997) tycks normativa föreställningar om kön inverka mera på människors handlande än den ekonomiska rationaliteten. Enligt dem förefaller kön att vara en starkare sorteringsmekanism är ekonomi (ibid. 75ff). Hagström (1999) pekar på faran i att fokusera allt för mycket på individnivån när man analyserar varför män inte är föräldralediga i större utsträckning. Man måste också se att individen ingår i en politisk, ekonomisk och kulturell struktur och inte förringa betydelsen av underliggande antaganden, förhållningssätt och förutsättningar, menar hon. Balansen för papporna är mycket svår, samtidigt som de skall vara delaktiga i hemmets och familjens göromål skall de också yrkesarbeta och satsa på jobbet (ibid. 227). Även Lars Plantin och Sven Axel Månsson (1999), lyfter fram strukturella faktorer. De menar att ekonomiska och strukturpolitiska hinder för mäns föräldraledighet generellt betraktas som undanröjda. Enligt dem ska man dock inte blunda för att officiella och inofficiella strukturer, där bland annat arbete och försörjning finns, har inbyggda könsaspekter som generellt gynnar männen. (ibid. 90f).

En liten del av forskningen handlar om föräldraledighetens syfte och innehåll. Männerna i Chronholms (2004) undersökning hade tagit ut minst en tredjedel av föräldraledigheten. När männen varit föräldralediga har de varit ansvariga för skötseln och omvårdnaden om sina barn. Chronholm menar att de därmed har tillämpat ett faderskap som på flera sätt närmar sig moderskapet. Detta relativt könsneutrala föräldraskap är något som de flesta av

informanterna betraktar som ett ideal. Samtidigt menade flera av papporna i undersökningen att de eftersträvar en delvis komplementär föräldrafunktion. Pappans roll förknippas då med äventyr, fysiska leker och omvärldsorientering (ibid. 164f). Flera av männen i undersökningen berättar att de aktivt försöker bryta mot invanda genusmönster och att de därmed fungerar som förebilder för sina barn (ibid. 167).

Det finns också en del av forskningen om mäns föräldraledighet som handlar om föräldrarnas förhandling om hur ledigheten skall fördelas. Hagström (1999:226), Ahrne och Roman (1997:63ff), Bäck-Wiklund och Bergsten (1997:127f) samt Bekkengen (2002:42f, 164) kommer fram till liknande slutsatser i sina undersökningar. Alla menar att det oftast inte förekommer någon förhandling om vem som skall vara ledig och när, i de fall där mannen inte tog ut någon föräldraledighet. Att kvinnan skulle vara hemma var en självklarhet. Oftast, menar författarna, överlät pappan sina dagar på mamman utan att någon av dem reflekterar över att han gjorde det. Plantin och Månsson (1999) menar att argumentationen kring fördelningen av föräldraledighet i familjerna de undersökt har kretsats kring tre huvudförklaringar. För det första försöker paren i studien balansera mellan inre och yttre ideal och förväntningar. Modern bör ägna mycket tid åt det nyfödda barnet. Männen försöker att både arbeta, och därmed försörja familjen, men ändå frigöra mycket tid för familjen. För det andra tycker informanterna att de gemensamma familjemålen uppfylls trots att mannen inte tar ut ledighet. För det tredje baseras argumenten på en ekonomisk och tidsmässig rationalitet, där man tycker att familjen som helhet vinner mest på att kvinnan tar den största delen av föräldraledigheten (ibid. 143f).

Den tidigare forskningen om föräldraledighet kretsat alltså i huvudsak kring jämställdhet, hinder för mäns föräldraledighet och föräldrarnas förhandling om föräldraledighetstiden. Jämställdhet framställs ibland som en kvantitativ företeelse, ibland som en kvalitativ. Det kvantitativa perspektivet kritiserar ofta av forskare med en mer kvalitativ förståelse av fenomenet. Individuella och strukturella förklaringsmodeller för hinder för mäns föräldraledighet ställs ofta emot varandra. Inom forskningen om föräldrarnas förhandling är den vanligaste slutsatsen att pappan har överlåtit sina dagar på mamman utan att någon av dem reflekterat över att han har gjort det.

5 Analys

Precis som i den tidigare forskningen om föräldraledighet ser jag jämställdhet som ett centralt tema i min analys. I min empiri framträder däremot andra mönster. Jämställdhetsimplikationerna blir här ganska ointressanta – och förefaller inte vara en primär anledning för män att ta ut föräldraledighet. En vanlig definition av jämställdhet innebär att kvinnor och män skall ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla väsentliga områden i livet (Bäck-Wiklund & Bergsten 1997:21). Diskurserna i min empiri konstrueras i och för sig utifrån ett slags överskridande mellan traditionella könsgränser. I artiklarnas sätt att tala om manlig föräldraledighet sker detta däremot antingen genom att maskulina praktiker feminiseras – eller genom att traditionellt feminina praktiker maskuliniseras. Implikationen av detta blir att manlig föräldraledighet i artiklarna inte alls handlar om att göra jämställdhet mellan könen. Snarare görs det till ett projekt i barnens – eller männens egen – tjänst.

I uppsatsens empiriska material har jag identifierat tre olika diskurser kring mäns föräldraledighet, som jag kommer utgå från i min analys. I den första delen av analysen kommer jag att visa hur *Diskursen om en ny syn på mäns föräldraledighet* byggs upp och formas kring traditionellt kvinnligt orienterade ideal. I diskursen tydliggörs en subjektsposition som jag kallar *Den nya mannen*, men också hans motpol: *Den traditionella mannen*. Mellan dessa båda positioner förefaller föräldralediga pappor av idag att balansera. Härefter visas även hur diskursen om en ny syn på mäns föräldraledighet inte är helt fixerad, utan kan tolkas på andra sätt, genom *en alternativ diskurs om mäns föräldraledighet*. Här konstrueras manlig föräldraledighet framförallt utifrån traditionellt manliga ideal.

I den andra delen av analysen påvisas hur en *politiserad och strukturell jämställdhetsdiskurs* byggs upp. Denna diskurs artikuleras huvudsakligen av aktörer på strukturell nivå och har inget eller ett litet genklang i de tidigare identifierade diskurserna. Genom hela analysen kommer jag också att visa vilka implikationer och materiella effekter som följer av de olika sätten att tala om mäns föräldraledighet.

5.1 En ny syn på mäns föräldraledighet – den nya mannen

5.1.1 Det är nu det händer

Återkommande i det empiriska materialet är ett specifikt tal om hur det nu finns en ny syn på mäns föräldraledighet. Detta sätt att konstruera mäns föräldraledighet som något nytt byggs i materialet delvis upp med hjälp av tidsmetaforer där nuet utgör en central punkt. Här framställs fenomenet återkommande som något som ”ligger i tiden”, ”är inne” och utgör en för samtiden aktuell fråga. Den första nodalpunkten, alltså den centrala punkten kring vilken andra tecknen inom diskursen ordnas och får betydelse, är därför tidsmetaforen ”nu” (Winther Jørgensen och Phillips, 2000:33). Att den nya synen på mäns föräldraledighet är något som händer just nu artikuleras exempelvis i en text i GP:

”Synen på pappaledighet är under förändring” (GP 2007-11-04a).

Synen på pappaledighet *är under förändring*. Man skulle således kunna anta att positionen som föräldraledig pappa är omstridd eller i någon mån kontroversiell. Annars hade den sannolikt inte behövt förändras. Det är dessutom något som händer nu, medan vi läser artikeln. Att synen på mäns föräldraledighet är ny betonas gång på gång. Och att denna nya syn på mäns föräldraledighet antas innebära en kvalitativ förbättring framgår tydligt i empirin:

”Min pappa hade ett jobb där han var mycket bortrest och han var inte närvarande annars heller. Jag vill ha en bättre relation till mina barn än jag haft med min pappa. Han fanns ju inte där och det vill jag verkligen göra för mina barn” (GP 2007-11-04d).

”Då” ställs mot ”nu” liksom mot framtiden. ”Då”, när den intervjuade pappan var liten, var hans pappa bortrest och icke närvarande – formuleringar som vi här antas tolka som ganska negativt laddade. ”Nu” vill denne föräldraledige pappa istället ha en bättre relation, för att framtiden kunna finnas där för sina barn – onekligen mer positivt laddat. ”Då” konstrueras som något icke önskvärt, något som vi ”nu” vet bättre än att upprepa. Nu vill pappor istället vara föräldralediga med sina barn. Dessutom vill de vara närvarande. I ordet ”närvaro” finns inte endast en rumslig dimension utan också en kvalitetsmässig, som i texten antas

leda till en framtida god relation. Även spatiala, d.v.s. rumsliga, metaforer verkar alltså ha en central betydelse i formandet av den nye mannen. ”Närvaro” är också diskursens andra nodalpunkt. Problemen tillhör dåtiden, den tid då de egna papporna var unga och under den egna uppväxten när det var traditionellt. Lösningarna tillhör däremot nutiden och framtiden:

”När jag frågar NN (professor i psykologi, min kommentar) hur han ser på mansrollens framtid säger han att många män nog skulle må bra av att komma närmare sina barn. /.../ Ska den traditionella mansrollen förbli ett ideal som vi alla bör närma oss. Eller ska männen överge en ganska dåligt fungerande roll och närma sig delar av kvinnorollen?” (DN 2007-11-11b)

”Den traditionella mansrollen” bör alltså, enligt citatet, överges till förmån för en ny och bättre mansroll. Detta skulle enligt texten innebära att mansrollen närmar sig kvinnorollen så att män kommer *närmare* sina barn. Återigen alltså en spatial metafor för en kvalitetsmässig del av relationen till barnet. Förutom att faktiskt vara ”där” ska det då alltså finnas någon slags kvalitativt innehåll i relationen till barnen. I texten som citatet är hämtat ifrån ekvivaleras den nya synen på mäns föräldraledighet med anknytningsteorins genombrott. Denna kan jämföras med hur det, enligt texten, var tidigare:

”Tidigare hade jag en vag idé om att mammor och spädbarn behöver leva i symbios med varandra efter födseln. Det tror jag inte längre. /.../ Under hela min uppväxt, ja faktiskt under hela 1900-talet, har den ena tunga psykologiska teorin efter den andra trummat in budskapet att pappor ska beskydda och försörja fru och barn, men att vi inte är skapade för att ha nära relationer till barnen då de är små. Men under senare år har det skett en dramatisk förändring. Den så kallade anknytningsteorin har fått sitt definitiva genombrott. /.../ För att en trygg anknytning ska uppstå måste föräldern vara lyhörd för och vilja möta sitt barns känslomässiga behov. Här har män traditionellt betraktats som odugliga. /.../ Men de nya rönen har ännu inte hunnit ändra vårt tänkande. –Det finns fortfarande kvar oerhört många liknande föreställningar som används i tid och otid” (DN 2007-11-11b)

Traditionell oduglighet ställs här mot nära relationer och lyhördhet för och en vilja att möta sitt barns känslomässiga behov. Det gamla konstrueras också mer eller mindre som ett hot

mot den nya och förändrade synen på mäns föräldraledighet. Även pappan i citatet har varit drabbad av det ”gamla” som är synonymt med att betrakta mammor och barn som förbjuden mark. För pappor. Här sätts också tidsmetaforens tidigare så skarpa gränser på prov och det gamla, eller den uppfattningen som var rådande förr, är inte helt lätt att avgränsa med hjälp av tiden. När det gamla smyger sig in i nuet konstrueras ett delvis nytt sätt att kategorisera tiden; ”i tid och otid”. Visserligen förstår vi fortfarande att någonting är otidsenligt, en anakronism som hindrar pappor från att ta ut sin föräldraledighet med hänvisning till en missuppfattning som hör hemma i en annan tid. Trots medias ihärdiga försök att fixera diskursen om pappaledighet med hjälp av tidsmetaforer, närmare bestämt i nuet för framtiden, verkar tiden i vissa fall inte klara av att stoppa vissa idéer om hur en pappa/man bör vara, från att färdas mellan olika tidsdimensioner. Visserligen hjälper oss ”nuet” att genast identifiera ”sämre” pappa/mansroller men ”tiden” hindrar inte den gamla och den nya mannen från att existera sida vid sida.

5.1.2 Den nya mannen och ”den andre”

Som tidigare har påpekats skapar olika diskurser olika subjektspositioner (Winther Jørgensen & Phillips 2000:58). Diskurser erbjuder alltså olika innehåll till subjektspositionerna, genom att subjektspositionen ekvivaleras med eller ställs emot vissa tecken (ibid.). En möjlig subjektsposition som skapas inom *diskursen om en ny syn på mäns föräldraledighet* har jag valt att kalla *Den nya mannen*. Den nya mannen ekvivaleras inom denna diskurs med ”nu” eftersom han inte är ”då”.

”Redan innan Emilia var gravid fick Jacob sig en tankeställare när han läste böcker om modern manlighet. – Jag vill vara en kärleksfull och närvarande pappa. Att nyskapa manligheten börjar redan med en lång pappaledighet. Det är ett sätt att komma nära sina barn och få förståelse för varandra i föräldrarollerna” (GP 2007-11-04b)

En ny man, eller modern som han kallas i citatet, konstrueras i texten som en pappa som är kärleksfull och närvarande. Han vill komma nära sina barn och han vill förstå sin partners föräldraroll. Och allt detta börjar med en lång föräldraledighet. Denne ”andre”, den som alla subjektspositioner behöver för att ställas mot, formas i samma rörelse som den nya mannen konstrueras (Winther Jørgensen & Phillips 2000:58). För att kunna se vem den nya

mannen är, behöver vi ju också se vem han *inte* är, vilka tecken som positionen ställs emot. Så den nya mannen ekvivaleras med ”nu”, ”närvaro” och föräldraledig. ”Den andre”, *Den traditionella mannen*, konstrueras som motidentifikation, som ”då”, ”frånvarande” och inte föräldraledig. Detta hindrar honom alltså inte från att finnas sida vid sida med den nya mannen. Som motidentifikation till den nya mannen används ofta, som i ett av textutdragen ovan, hans egen pappa:

”Som många dåtida pappor, var min pappa inte hemma när jag var liten och jag ville väl vara någon slags motpol till honom” (GP 2007-11-04)

”Min pappa har ju egentligen aldrig bytt blöjor, haft chansen att vara pappaledig eller hemma för vård av sjukt barn, vilket jag tror att den generationen är avundsjuk på oss för” (GP 2007-11-04c)

Det är med grova drag han framträder, han som är motpol. Han var *inte* hemma och har *aldrig* bytt blöjor. Närmare än så behöver han inte förklaras. Huruvida det var så att han aldrig var hemma, och således bodde någon annan stans, eller att han kom hem varje dag efter jobbet klockan fem, blir oviktigt. Vi förväntas ändå förstå att ”inte hemma” egentligen betyder ”inte föräldraledig”. Några ifrågasättanden behövs inte eftersom diskursen om den traditionelle mannen här främst fyller syftet att konstruera den nya mannen. Vidare, enligt en artikel i GP, lär sig män som är föräldralediga...

”...empati, kommunikation och social kompetens” (GP 2007-11-11a)

Och att män inte tar ut föräldraledighet konstateras i en artikel i DN (2007-11-11b) innebära att män fortfarande...

”...sitter fast i sin traditionella ensamhet och oförmåga till känslomässig närhet” (DN 2007-11-11b)

Detta beror enligt artikeln på att kvinnor och män uppfostras till olika roller:

”Som man har jag tränats att sätta mig själv i främsta rummet, och den rollen fungerar inte när jag är med min dotter. Min flickvän har däremot drillats i att vara inkännande, omvårdande och osjälvisk. I hela sitt liv har hon sett andra kvinnor ta hand om barn. När hon är osäker inför uppgiften visar hon det sällan. Den osäkerheten har ingen plats i kvinnorollen.” (DN 2007-11-11b)

Därför kan det vara så, enligt artikeln, att pappan...

”...måste göra en mental omställning, från traditionellt ’manliga’ självupptagenhet till vad han upplever som en mer ’kvinnlig’ lyhördhet för andras behov.” (DN 2007-11-11b)

Den kvalitativa delen av mäns föräldraledighet handlar alltså om att vara närvarande, om att vara kärleksfull (GP 2007-11-04b), om förmåga till nära relationer och lyhördhet för och en vilja att möta sitt barns känslomässiga behov, känslomässig närhet (DN 2007-11-11b), empati och kommunikation (GP 2007-11-11a). För att vara en ny sorts man krävs alltså mer än att bara ta ut sin del av föräldraledigheten. Det handlar inte endast om att *vara* föräldraledig, utan lika mycket om att *göra* föräldraledighet. Föräldraledigheten konstrueras då inte som en tidsperiod då man är ledig från jobbet utan snarare som ett projekt som man *gör*. I projektet ingår att lära sig vissa saker – empati, kommunikation, lyhördhet etc. Projektet har också ett långsiktigt mål – en god och nära relation till barnen. Projektet kretsar kring barnen. Det är för barnens skull och för relationen till barnen som mannen bör bli ”ny”.

De egenskaper som i empirin artikuleras som den kvalitativa delen av mäns föräldraledighet är sådant som i stor utsträckning tidigare har varit reserverat åt kvinnor. Samtidigt som kvinnor på vissa ställen tydligt artikuleras som annorlunda, t.ex. genom att de har andra egenskaper än män eller genom att de uppfostrats annorlunda än män, så innebär diskursen om en ny syn på mäns föräldraledighet att män och kvinnor närmar sig varandra. Jag kan se att praktiker som traditionellt knyts till ett kvinnligt genus, uppvärderas och ges en hög status i empirin. Könshierarkin suddas ut i texterna, och ibland vänds den till och med upp och ner. Det traditionellt kvinnliga ses som något eftersträvansvärt medan (vissa delar av)

det traditionellt manliga är något vi bör lämna bakom oss. Även om kvinnan i vissa fall kan ha rollen som ”den andre”, så fungerar hon inte som någon tydlig motidentifikation till den nya mannen. Hon är annorlunda, men ingen motpol. Snarare är hon någon som den nya mannen bör närma sig. Den tydligaste motidentifikationen sker istället *inom* köns kategorin män. Det är de andra männen som är de annorlunda, de som utpekas som ”sämre”, de som man inte vill vara. Kvinnor konstrueras som en homogen grupp, knutna till vissa praktiker och med vissa gemensamma egenskaper. Deras föräldraledighet problematiseras inte och inte heller de egenskaper de tillskrivs. Män konstrueras däremot som en heterogen grupp, med olika viljor, tankar och intressen. De egenskaper som den nya mannen strävar efter att erövra genom sin föräldraledighet, dessa *har* redan kvinnan. Det är intressant att fundera över om dessa egenskaper ses som så fasta att hon kanske inte hade behövt vara föräldraledig alls. Om hon ändå har allt det, så kanske det är bättre att hon överlämnar all föräldraledigheten till mannen? Samtidigt är ju hennes föräldraledighet över huvud taget inte ifrågasatt eller problematiserad. Hennes föräldraledighet är en objektiv diskurs. I anslutning till hennes föräldraledighet finns inget ”bör”. Hennes föräldraledighet ifrågasätts inte över huvud taget och ”böret” behövs inte. Ett normativt ”bör” hade kanske istället gett utrymme för motsatsen, blivit bevis på att det går att välja något annat. Så där ekvivalenskedjan för henne är ”mamma-föräldraledighet”, så finns det för honom också ett mellansteg i kedjan av tecken som konstruerar honom: ”pappa-val-föräldraledighet”.

5.1.3 Vilja, välja och välja rätt

En tredje nodalpunkt i diskursen om en ny syn på mäns föräldraledighet handlar därför om viljan och valet. Dessa två begrepp griper in i varandra så mycket att de blir omöjliga att separera. Talet om mannens och parets vilja och val i förhållande till hans föräldraledighet återkommer ständigt:

”Vi ville vara hemma lika länge” (GP 2007-11-04b)

”Tobias Olsson väljer att stanna hemma med barnen” (GP 2008-09-16c)

”Fördelen med att vara egenföretagare är att man kan göra som man vill, ingen kan titta snett för att föräldraledighet tas ut” (GP 2007-07-01b)

”Även Sofia och Peter Ivarsson har valt att dela på föräldraledigheten redan innan bonusen (jämslälldhetsbonusen, min anmärkning) införs” (GP 2008-09-16a)

Det är endast när pappans föräldraledighet, eller parets uppdelning av föräldraledigheten, diskuteras som talet om vilja och val syns. I förhållande till mammans föräldraledighet finns inte samma sätt att tala om val. Viljan framhålls som något viktigt, något centralt för beslutet om mannen skall vara föräldraledig. För kvinnans föräldraledighet är viljan och valet endast omtalat då det handlar om hur/om hon skall dela det med honom. Att hon ska vara föräldraledig ifrågasätts inte. Möjligtvis är hennes vilja inte relevant eftersom hon inte verkar ha något val. Men pappornas vilja och val dyker ständigt upp i texterna. Jag kan se att viljan och valets betydelse artikuleras på två olika sätt i empirin, beroende på hur viljan ser ut och vilket valet är. Enligt ett sätt att definiera vilja/val är det något positivt, en drivkraft för män att vara föräldralediga:

”Paret vill dela lika på föräldraledigheten även om det missgynnar dem ekonomiskt”
(DN 2008-05-25a)

Här är det viljan som gör att mannen kommer att vara föräldraledig trots att de kommer att förlora på det ekonomiskt. Enligt ett annat sätt att definiera vilja/val är det något negativt, då viljan ofta saknas och då valet ofta blir att mannen avstår från att vara föräldraledig:

”Det är viljan som avgör hur föräldrar delar på barnledigheten, inte ekonomin. Pengarna använder de bara som argument för att förklara varför de delat som de gjort. Det visar en färsk undersökning som DN tagit del av” (DN 2007-06-28)

”Många skyller på att de inte har råd om mannen också är hemma, men det tror jag bara är för att tjejen i själva verket vill vara hemma själv och att mannen helst vill slippa” (DN 2008-05-28a)

Enligt det första citatet används ekonomin som en förklaring eller ett rättfärdigande av varför mannen inte tagit ut någon föräldraledighet. Enligt texten är det egentligen viljan

som styr om mannen är föräldraledig eller inte, men viljan saknas uppenbarligen när mannen inte stannar hemma. Att vilja vara föräldraledig och att ha ett val, får alltså olika innebörd beroende på hur valet utfaller. Mannens möjlighet att välja konstrueras som något positivt när han väljer att vara föräldraledig men som något negativt när han väljer att inte vara det. Mannen får välja – så länge han väljer ”rätt”.

Men ibland är det mer komplicerat än så. Det finns pappor som *vill*, men som av olika anledningar inte kan *välja*, att vara föräldralediga. I artikeln som ekvivalerar den nya synen på mäns föräldraledighet med anknytningsteorins genombrott handlar det om att den nya synen inte slagit igenom överallt än:

”För pappor som vill vara hemma med sina barn kan de gamla idéerna utgöra svåra hinder” (DN 2007-11-11b)

Och en annan faktor som gör att papporna inte kan ta ut föräldraledighet som de vill är pengar:

”Jag tror att många pappor skulle vara hemma mer om de kunde /.../ För oss är det en ekonomisk fråga, säger Markus Karlsson, som är hemma en dag i veckan med sin lilla dotter Sarah” (DN 2005-10-25c)

Det kan också vara arbetsmarknaden och arbetsgivarna som står i vägen:

”...det är arbetsmarknaden som måste förändras, eftersom enbart viljan att ta ut pappadagar inte räcker hela vägen. –Sverige är fortfarande väldigt skiktat. Arbetstider och löner är orättvisa. Riktningen mot fler pappadagar är ganska klar nu, men arbetsmarkanden är ett hinder för snabbare utveckling på området” (GP 2007-11-04a)

”Vi har världens längsta föräldraförsäkring men om chefen tycker det är trams med barnledighet så motverkar det. Vi vet av studier, att nio av tio företagare och chefer inte gör det minsta för att underlätta för föräldrar att ta föräldraledighet” (GP 2007-07-01b)

Om mäns föräldraledighet konstrueras som något man *gör* snarare än något man *är*, fyller det ständiga påpekandet om viljan att vara föräldraledig, trots att man inte kunnat ta ut några föräldraledighetsdagar, en viktig funktion. Viljan kan enligt diskursen ses som en del av görandet. Kanske kan man till och med göra föräldraledighet utan att ta ut föräldraledighetsdagar. Att vilja vara föräldraledig betyder också ett avståndstagande till motpolen, den andre. Att betona männens vilja konstruerar dem som icke-traditionella, och identifierar dem med en ny typ av manlighet. Och den nya sortens man konstrueras då snarare som en man som *vill* vara föräldraledig och som gör föräldraledighet än en som *är* föräldraledig.

Så vare sig det handlar om vilja och valfrihet som något negativt eller som något positivt så kretsar talet ständigt kring dessa tecken. Jag tänker mig att det kan ha att göra med vilka egenskaper som vanligtvis tillskrivs ett manligt genus. Att vara aktiv, att ha en vilja, kan schablonmässigt ses som ett typiskt manligt kodat genusframträdande. Kanske är det därför det verkar så svårt att avstå från att förhålla sig till mannens vilja när han är föräldraledig. Det förekommer t.ex. inte någon plikt/ansvars-retorik kring mäns föräldraledighet i empirin. Kanske är det så, att när mannen kommer in på ett område som är så präglad av feminint genus som föräldraledigheten är, så är det viktigt att vi kan se hans egen medverkan i detta. Att vi ser att det är mannen själv som vill och väljer (eller inte vill) att beträda detta område, gör att hans manlighet inte hotas eftersom han *medvetet* skridit över en gräns. Egenskaper som förmåga till nära relationer, lyhördhet, empati, kommunikation och social kompetens, som sägs övas vid pappaledigheten, är något som mannen kan välja. Han kan frivilligt ta sig an dessa kvinnligt kodade praktiker. Om han vill. Det betyder också att de inte behöver bli begränsande, i form av ansvar eller skyldighet. När man har möjlighet att själv välja, får man tillgång till ett bredare handlingsutrymme och möjlighet till fler egenskaper, än när man tilldelas vissa uppgifter och tillskrivs vissa egenskaper. Som i talet om kvinnors föräldraledighet. Att vara pappaledig artikuleras således som en tillgång som man kan välja eller välja bort. Kvinnors föräldraledighet som en objektivitet. Att inte tala om val eller om vilja när mannen är föräldraledig skulle också kunna ses som ett dubbelt hot mot maskuliniteten, dels genom att mannen blir i främtagen sin möjlighet att

bestämma, han blir passiviserad, dels genom att gränsen mellan maskulint och feminint föräldraskap i någon mån suddas ut när den viktiga frivilliga övergången inte synliggörs.

Trots den diskurs om en ny syn på mäns föräldraledighet som jag här har visat på, vill jag ändå hävda att diskursen om män som familjeförsörjare med heltidsarbete och karriärambitioner i högsta grad är levande. Männens förhållande till arbete och karriär framhålls genomgående:

”Jacob är informatör i starkt mansdominerad bransch. Men han har inte haft några problem med att ta ut lång pappaledighet. –Många män på jobbet har varit hemma länge och mitt arbete är flexibelt eftersom jag har konsultuppdrag som jag kan påverka” (GP 2007-11-04b)

”Inte heller karriär är något han funderar över. –Jag har ett arbete som jag trivs med. Karriär i mina öron är att tjäna mer pengar och det kommer att krävas mer tid på jobbet. Nu är barnen små och karriären får jag ta sen i så fall” (GP 2007-11-04d)

Om denna hegemoniska typ av manlighet inte funnits hade sannolikt diskursen om en ny typ av manlighet artikulats på ett annat sätt. Den tydliga motpolen hade inte funnits, och flera av de reportage som finns i empirin hade sannolikt inte skrivits alls. På samma sätt som jag inte funnit några liknande reportage om kvinnors föräldraledighet. Men nya sätt att tala om mäns föräldraledighet och om mäns egenskaper och uppgifter har börjat underminera denna traditionella diskurs, och utmana vissa betydelsefixeringar. Diskurserna existerar sida vid sida och kämpar för att låsa fast betydelsen på sitt eget sätt. De män som i textform träder fram i empirin lever med motstridiga diskurser som måste hanteras på något sätt. Här ser jag att talet om val och vilja fyller en viktig funktion. Talet om vilja och val kan ses som ett sätt att öppna upp diskursen om en ny syn på mäns föräldraledighet, att skapa nya diskursiva utrymmen. Effekten blir att subjektpositionen den nya mannen vidgas från att endast omfatta föräldralediga män, till att också omfatta män som vill vara föräldralediga eller gör föräldraledighet. Det blir då möjligt för fler män att identifiera sig som den nya sortens män – samtidigt som man lever diskursen som traditionell heltidsarbetande familjeförsörjare med karriärambitioner. Valet och viljan utgör den punkt

där två motstridiga diskurser kan balanseras. Men det är inte helt orimligt att tänka sig att en sådan balansgång är svår att leva med, och att visa praktiker snart kräver en omförhandling. Om det blir den traditionella diskursen som ”vinner” kommer vi troligtvis att få färre artiklar och reportage som de som finns i min empiri. Man kan också tänka sig att mäns uttag av föräldraledighet kommer att minska och att de krav som idag hörs på individualisering av föräldraförsäkringen tystnar. Betydelsefixering av den nya diskursen störs i sin tur av ett antal hinder som måste undanröjas för att den nya diskursen skall bli starkare, samtidigt som en starkare ny diskurs gör att hindren undanröjs. Diskurser är ju också materiella. I empirin lyfts ett antal strukturella hinder för fixering av den nya diskursen upp. När män som vill vara föräldralediga men inte kan välja att vara det intervjuas lyfts t.ex. en ojämlik ekonomisk situation mellan föräldrarna och arbetsplatsen och arbetsgivarens inställning fram. En mer jämlik lönesättning mellan kvinnor och män och en förändrad inställning till mäns föräldraledighet hos arbetsgivarna, blir då både förutsättningar och effekter av en starkare ny diskurs. Andra faktorer som stör eller hindrar betydelsefixering av den nya diskursen är att så få män faktiskt tar ut föräldraledighetsdagar. Samtidigt så är den gamla diskursen redan utmanad, och betydelser som tidigare varit fixerade har nu öppnats för nya tillskrivningar. Och varje gång som den nya diskursen artikuleras förskjuts betydelseerna något. Varje gång mäns föräldraledighet görs enligt det nya sättet får mäns föräldraledighet, och i förlängningen mäns föräldraskap successivt en ny innebörd. När förhållanden som tidigare setts som givna ifrågasätts genom nya praktiker skapas och erbjuds nya positioner för män och kvinnor som möjliggör nya handlingsmöjligheter. En starkare diskurs om en ny syn på mäns föräldraledighet ger ett större utrymme för män att vara föräldralediga.

5.1.4 En alternativ diskurs om mäns föräldraledighet

Diskursen om en ny syn på mäns föräldraledighet är som jag visat inte helt fixerad, och det finns inte endast en betydelse av mäns föräldraledighet. Vissa tecken i konstruktionen verkar vara mera låsta, medan andra i högre grad verkar vara öppna för tillskrivningar. Dessa ges i denna alternativa diskurs om mäns föräldraledighet ett något annat innehåll. Det är i ett av pappareportagen i empirin som jag finner ett alternativt sätt att tala om mäns föräldraledighet som inte kan placeras in i den diskurs jag tidigare har identifierat. Texten är skriven utifrån en intervju med en forskare, och fungerar som en inledande text i

reportaget innan tre pappor och deras tankar om föräldraledigheten presenteras. Även här fungerar tidsmetaforen ”nuet” som en tydlig central punkt. Och liksom i diskursen om en ny syn på mäns föräldraledighet finner jag här talet om mäns föräldraledighet som något positivt och eftersträvansvärt:

2000-talet – en tid då det är nästintill självklart att pappor ska ta ut föräldraledighet och diskussionen om hur många dagar är ständigt på tapeten. Bokhyllorna är fyllda av pappaböcker skrivna av fäder som valt att stanna hemma med sina barn. Det var 2002 som en extra pappamånad klubbades igenom och det finns de som idag väljer att ta ut långt fler.” (DN 2007-11-04a)

Tidsmetaforen ”nu” är alltså en central likhet mellan de två sätten att tala om mäns föräldraledighet. Vidare i texten står:

”Tidigare ansågs föräldraledigheten ofta vara en belastning för mannen och något som kvinnan skulle ta hand om. Nu börjar männen tänka om och för dem bli pappaledigheten också en tillgång på många sätt, där nya drivkrafter kommer in. I den vita medklassen, där föräldrarna har kreativa arbeten, börjar barn och familj bli en del av ett framgångsrikt yrkesliv. Inom näringslivet värderas egenskaper som empati, kommunikation och social kompetens allt högre. –Det är egenskaper man kan lära sig av att vara hemma med barn. EQ, emotional intelligence, är vad det handlar om. Det blir ett slags managementvariant av faderskapet./.../ Det handlar om det goda livet. En del behöver ett break, ladda batterierna eller kanske känner sig lite utbrända. Det handlar också om en inställning att livet ska vara något mer. En del pappor menar att det är givande att vara hemma och göra annat. Fundera.” (DN 2007-11-04a)

Även här artikuleras alltså mäns föräldraledighet som ett nytt projekt. Föräldraledig är i tiden, och det är något man skall göra snarare än vara. Skillnaden ligger i *vad* som skall göras och *för* vem. Som jag tidigare visat kretsar diskursen om en ny syn på mäns föräldraledighet till stor del kring pappans förhållande till barnet/barnen. Det är för barnens skull och för relationen till dem som han vill erövra ett antal egenskaper. Mäns föräldraledighet artikuleras som ett projekt som skall göras för barnen skull. Men om detta sätt att tala om mäns föräldraledighet sätter barnet i centrum för projektet, så sätter i stället

den alternativa tolkningen pappan i centrum. Pappan ska vara föräldraledig för sin egen skull, som ett slags självutvecklingsprojekt eller karriärutvecklingsprojekt. Denna managementvariant av faderskapet innebär alltså att pappan kan lära sig vissa egenskaper genom att vara föräldraledig som han sedan kan ha nytta av i arbetslivet eller för sin egen skull. Något som tidigare setts som en belastning omkonstrueras till en tillgång, och detta blir en drivkraft för män att vara föräldralediga. Att artikulera mäns föräldraledighet som ett karriärutvecklingsprojekt kan också ses som en maskulinisering av mäns föräldraledighet, ett sätt att ge föräldraledigheten ett maskulint kodat innehåll. Men i den alternativa diskursen är föräldraledigheten inte för alla män. Det är endast män ur den vita kreativa medelklassen med arbeten inom näringslivet som kan dra nytta av föräldraledigheten. De har enligt texten dessutom lättare att bli jämställda än vissa andra:

”Den kreativa, vita medelklassen har lättare att bli jämställd och påverka hur föräldradagarna ska tas ut eftersom den gruppen har bra lön och flexibla arbetssituationer. Föräldrar med mer belastade situationer riskerar att falla in i mer konventionella roller” (DN 2007-11-04a)

Så pappaledighet konstrueras inte som något för alla män. Denna management-ledighet är för en liten utvald del av befolkningen, och mäns föräldraledighet blir då något av ett exkluderande projekt. Detta kan jämföras med pappaledighet för barnens skull, som genom sitt fokus på relationen till barnen snarare blir ett inkluderande projekt. Nära relationer, lyhördhet och känslomässig närhet är något som alla barn kan sägas behöva. Gemensamt har dock de båda diskurserna i motidentifikationen *inom* könskategorin män. I den alternativa diskursen är mamman dessutom nästan helt osynlig. I den tidigare diskursen är det de traditionella männen som fungerar som ”den andre”. I den alternativa diskursen är skiljelinjen istället klass och hudfärg. Föräldraledig ekvivaleras med vit och medelklass, men däremot inte med t.ex. arbetarklass och invandrare. När pappaledighet artikuleras som något som endast är till för en utvald elit vita medelklassmän får det betydelse för vem som kan identifiera sig som en föräldraledig man och många män stängs därmed ute från positionen föräldraledig. Diskursen speglas också tydligt i statistik om mäns uttag av föräldraledighet.

5.2 Jämställdhet

Ständigt återkommande i artiklarna om mäns föräldraledighet är talet om jämställdhet. Jämställdhet omtalas på olika sätt, beroende på vilken aktör texten refererar. Ett sätt att tala om mäns föräldraledighet och jämställdhet artikuleras framför allt i de direkta nyhetsartiklarna, snarare än i reportageartiklarna. Dessa texter beskriver främst politiska beslut och incitament, och intervjuerna med föräldrar i dessa artiklar är direkt kopplade till detta. Denna jämställdhetsdiskurs verkar däremot inte ha så stor förankring i de reportagetexter som ingår i analysen.

5.2.1 En politiserad och strukturell jämställdhetsdiskurs

I nyhetsartiklarna ingår mäns föräldraledighet i en större politiserad jämställdhetsdiskurs. Denna jämställdhetsdiskurs används och konstrueras, enligt nyhetsartiklarna, av aktörer på strukturell nivå och har konstruerats med det uttalade målet att öka jämställdheten. Här är det aktörer på en strukturell nivå som refereras, t.ex. politiska förbund, ansvariga för opinionsmätningar eller representanter från försäkringskassan. De artiklar i empirin som är mer av reportagekaraktär refererar inte främst till strukturella aktörer utan bygger framför allt på intervjuer med ”vanliga” föräldrar. I dessa texter syns inte heller den politiserade och strukturella jämställdhetsdiskursen på samma sätt. Media rapporterar istället, i min empiri, att män i rätt så hög grad anger andra motiv till föräldraledigheten, som jag tidigare har visat med diskursen om en ny syn på mäns föräldraledighet. I den politiserade jämställdhetsdiskursen konstrueras jämställdhet som något som automatiskt följer på mäns uttag av föräldraledighet. Om mäns uttag av föräldraledighet ökar, så ökar alltså jämställdheten:

”...samtidigt införs en jämställdhetsbonus, för att stimulera föräldrar att dela lika på föräldraförsäkringen” (GP 2008-04-06a)

För de föräldrar som delar på uttaget av föräldraledighetsdagar finns alltså en bonus, i form av skattereduktion. En *jämställdhetsbonus*. Jämställdhet konstrueras som något kvantitativt, eller i alla fall något som kan mätas kvantitativt, i form av fördelningen av föräldraledighet mellan män och kvinnor. Jämställdhet är också något som kan uppnås med hjälp av

politiska interventioner, t.ex. om föräldrarna ”stimuleras” att dela på föräldraledigheten. Och det verkar behövas, enligt nyhetsartiklarna:

”Trots att möjligheten till delad föräldraledighet har funnits i 30 år är det bara 17 procent av alla föräldradagarna som används av papporna idag. För att öka jämställdheten har därför en statlig utredning föreslagit en tredelad föräldraförsäkring, och inför kongressen driver Socialdemokratiska kvinnoförbundet och ungdomsförbundet, SSU, på för att få ett beslut om ökad kvotering” (DN 2005-11-25)

Trots att *möjligheten* har funnit i trettio år är det inte särskilt många dagar som tas ut av pappor. Jämställdheten behöver alltså ökas, enligt texten. Och detta gör man bäst, menar de politiska aktörerna, enligt nyhetstexten, med hjälp av ett förändrat regelverk kring föräldraledigheten. De pappor som inte utnyttjar sin möjlighet att vara föräldralediga har underförstått, inte förstått den jämställdhetsimplikation som ligger i föräldraförsäkringens utformning. Inte ens när de högavlönade papporna kan få ännu mer i föräldrapenning, ökar jämställdheten:

”Höjningen av taket i föräldraförsäkringen skulle öka jämställdheten. Men hittills har den inte haft någon större effekt på pappaledigheten” (GP 2007-07-01b)

Utifrån en intervju med en forskare lyfts en lagstadgad uppdelning av föräldraledigheten mellan föräldrarna fram som en väg till jämställdhet:

”Vill vi ha en ökad jämställdhet på arbetsmarknaden så är det bara piskan, alltså en tvingande uppdelning, som funkar. All forskning visar det” (GP 2008-09-16a)

Jag menar att detta blir ett logiskt hållbart argument när jämställdhet ses som något kvantitativt. Om vi får mer jämställdhet när fler män är hemma så blir ju tvång ett mycket effektivt sätt att uppnå jämställdhet. Detta är ganska långt ifrån det sätt att tala om mäns föräldraledighet som jag finner i diskursen om en ny syn på mäns föräldraledighet. Där framställs viljan och valet som en viktig del i görandet av föräldraledighet. Att göra föräldraledighet, att vara kärleksfull, närvarande och lyhörd, är knappast något som kan

uppnås genom tvingande lagstiftning. Mäns föräldraledighet är i diskursen om en ny syn på mäns föräldraledighet en kvalitativ företeelse, som skall fyllas med visst innehåll. Föräldraledigheten är viktigt i sig själv. Det är ett tillfälle att vara nära sitt barn och utveckla vissa egenskaper. Ett projekt att göra. I den politiserade jämställdhetsdiskursen är mäns föräldraledighet något kvantitativt, som kan mätas och som *är*: mäns ska *vara* föräldralediga. Mäns föräldraledighet har inte heller något egenvärde. Det är snarare ett medel, för att uppnå jämställdhet, än ett mål i sig. Det är jämställdheten som är projektet, föräldraledigheten bara ett mellansteg. Och om män i den förra diskursen i allra högsta grad var aktiva, både genom att vilja/välja föräldraledighet och genom att göra den, så är männen i den politiserade jämställdhetsdiskursen helt passiva. De ska inte göra någonting, inte ens välja att vara föräldralediga.

6 Sammanfattning och slutdiskussion

Syftet med uppsatsen har varit att undersöka hur mäns föräldraledighet konstrueras i dagstidningar samt vilka implikationer det skapar. Jag kommer här att sammanfatta de viktigaste resultaten och diskutera kring dem.

Talet om val och vilja – den nya mannens giv

Att vara en ny sorts man handlar inte endast om att *vara* föräldraledig, utan lika mycket om att *göra* projektet föräldraledighet – för barnets skull. I *Diskursen om en ny syn på mäns föräldraledighet* konstrueras manlig föräldraledighet därför som något som händer ”nu” och som görs som ett aktivt val, av män som vill och väljer att vara föräldralediga. Män vill nu, enligt den nya synens diskurs, komma nära sina barn – vara närvarande. Det handlar om att vara kärleksfull, lyhörd, att ha en förmåga till nära relationer och en vilja att möta sina barns känslomässiga behov – d.v.s. egenskaper som tidigare har varit knutna till ett kvinnligt genus.

Den tydligaste motidentifikationen för subjekspositionen *Den nya mannen* inom denna diskurs sker inte gentemot det motsatta könet – kvinnan – utan inom köns kategorin män. De egenskaper som den nya mannen strävar efter att erövra genom sin föräldraledighet, dessa *har* redan kvinnan. Traditionellt kvinnliga praktiker uppvärderas och ses alltså som något eftersträvansvärt. Talet om vilja och val kan här tänkas fylla som en central funktion. Att inte tala om val eller om vilja när mannen är föräldraledig skulle kunna betraktas som ett dubbelt hot mot maskuliniteten, dels genom att mannen blir passiviserad, dels genom att gränsen mellan maskulint och feminint föräldraskap i någon mån suddas ut. Genom att mannen aktivt väljer sin föräldraledighet inom denna diskurs, kan han också hålla kvar det tecken som tillhör en traditionellt manlig domän – att vara aktivt agerande och göra valet själv. På så sätt fylls också de feminina dragen inom diskursen med ett manligt innehåll.

Trots att diskursen om en ny syn på mäns föräldraledighet är påtaglig i det empiriska materialet, vill jag ändå hävda att diskursen om män som familjeförsörjare med heltidsarbete och karriärambitioner i högsta grad är levande. De diskurser som den nya och den traditionella mannens konstrueras inom, existerar sida vid sida och kämpar för att låsa

fast betydelsen på sitt eget sätt. De män som i textform träder fram i empirin lever med motstridiga diskurser som måste hanteras. Och även här – i balansen och förhandlandet mellan dessa båda diskurser – spelar talet av val och vilja en avgörande betydelse, inte minst för att öppna upp diskursen om manlig föräldraledighet och för att skapa nya diskursiva utrymmen. I detta ges positionen för den nya mannen möjlighet att vidgas, från att inte enbart omfatta föräldralediga män utan också till att omfatta män som vill vara föräldralediga eller göra föräldraledighet. Det blir då möjligt för fler män att identifiera sig som den nya sortens män – samtidigt som man lever diskursen som traditionell heltidsarbetande familjeförsörjare med karriärambitioner. Valet och viljan förefaller alltså att utgöra en diskursiv punkt där både två motstridiga diskurser kan balanseras – och där den nya mannen trots allt fortfarande kan konstrueras som traditionellt manlig i relation till det feminiserade innehåll som manlig föräldraledighet inom den nya diskursen kopplas till.

Ett exkluderande eller inkluderande projekt

I empirin tydliggörs även ett alternativt sätt att tala om mäns föräldraledighet. Där den nya diskursen har barnet i centrum för projektet pappaledighet, har denna diskurs pappan i centrum. Pappan ska vara föräldraledig för sin egen skull, som ett slags självutvecklings- eller karriärutvecklingsprojekt. Något som tidigare har setts som en belastning omkonstrueras inom denna diskurs till en tillgång. Sättet att artikulera mäns föräldraledighet på inom den alternativa diskursen kan därför ses som ett sätt att ge föräldraledigheten ett maskulint kodat innehåll.

Denna managementvariant av manlig föräldraledighet är däremot enbart till för en utvald del av befolkningen. Mäns föräldraledighet blir inom denna diskurs därför också något av ett exkluderande projekt. Detta kan jämföras med pappaledighet för barnens skull, som genom sitt fokus på relationen till barnen snarare konstrueras som ett inkluderande projekt, i alla fall gentemot barnet. Nära relationer, lyhördhet och känslomässig närhet är något som alla barn kan sägas behöva. Gemensamt för de båda diskurserna är att motidentifikationen sker *inom* könskategorin män. I den alternativa diskursen är mamman dessutom nästan helt osynlig. I den tidigare diskursen är det också de traditionella männen som fungerar som ”den andre”. I den alternativa diskursen är skiljelinjen istället klass och hudfärg. Föräldraledig ekvivaleras här med vit och medelklass, men däremot inte med t.ex.

arbetarklass och invandrare. När pappaledighet artikuleras som något som endast är till för en utvald elit av vita medelklassmän får det betydelse för vem som kan identifiera sig som en föräldraledig man. Många män stängs därmed ute från positionen ”föräldraledig på managementmässigt vis”.

Aktiva agenter – passiv struktur

En politiserad och strukturerad jämställdhetsdiskurs syns främst när strukturella aktörer refereras. Jämställdhet behöver enligt diskursen ökas och detta kan uppnås med hjälp av politiska interventioner. Snarare än ett mål i sig, framträder mäns föräldraledighet inom denna diskurs främst som ett medel för att uppnå jämställdhet. Och om män i de båda förra diskurserna i allra högsta grad var aktiva – genom att vilja, välja och göra föräldraledighet – konstrueras de i den politiserade jämställdhetsdiskursen snarare som passiva. De gör inte föräldraledighet, de ska bara vara det.

De artiklar i empirin som är mer av reportagekaraktär refererar inte främst till strukturella aktörer i sitt tal om manlig föräldraledighet. Istället bygger de framför allt på intervjuer med ”vanliga” föräldrar. I dessa texter syns inte heller den politiserade och strukturella jämställdhetsdiskursen. I männens eget tal om föräldraledighet i reportageartiklarna blir alltså jämställdhetsimplikationerna ganska ointressanta – och osynliga. De lyfts inte fram som en primär anledning för män att ta ut föräldraledighet. I reportagens sätt att tala om manlig föräldraledighet görs istället maskulina praktiker till feminina – och traditionellt feminina praktiker till maskulina. Manlig föräldraledighet handlar i praktiken alltså inte om att göra jämställdhet mellan könen. Snarare görs det till ett projekt i barnens – eller männens egen – tjänst.

Jämställdhet som förutsättning för nya diskursiva utrymmen

Trots det paradoxala förhållande som påvisas mellan den nya synen på mäns föräldraledighet och den strukturella diskursen, tror jag att *den strukturella och politiserade jämställdhetsdiskursen* till stor del har varit en förutsättning för *diskursen om en ny syn på mäns föräldraledighet*. Inom den strukturella och politiserade diskursen antas att mäns ökade uttag av föräldraledighet leder till en ökad jämställdhet (Bekkengen 1999:44, Bekkengen 2003:181, Bäck-Wiklund & Bergsten 1997:17f, Chronholm 2004:29, Klinth

2003:23f, Klinth 2005 m.fl.). Den strukturella och politiserade jämställdhetsdiskursen finns också inbyggd i föräldraförsäkringssystemet. Som alla diskurser pekar den ut vad som ses som "sant", "förnuftigt" och "gott" (Börjesson 2003:16ff). Detta gäller inte minst för mäns föräldraledighet. Diskurser styr vilka uppgifter som ekvivaleras med män respektive kvinnor – ja till och med vilka uppgifter som är *möjliga* för män och kvinnor.

Den politiserade och strukturella jämställdhetsdiskursen som följdes av s.k. könsneutrala riktlinjer för föräldraledighet på 1970-talet möjliggjorde nya och förändrade praktiker för män och kvinnor (Klinth 2005:207). Om denna jämställdhetsdiskurs inte skapat pappaledighet hade diskursen om en ny syn på mäns föräldraledighet inte heller varit möjlig. Trots detta har en materialisering av jämställdhetsdiskursen till viss del uteblivit. Visserligen är diskussionen om mäns föräldraledighet i allra högsta grad levande. En tydlig effekt av diskursen är t.ex. införandet av två s.k. pappamånader i föräldraförsäkringen. Men mäns uttag av föräldraledighet är fortfarande långt ifrån den eftersträvansvärda hälften. Den stannar på runt 20 procent. Statistik från Riksförsäkringsverket visar samtidigt att det framförallt är högutbildade män som har ett högre uttag av föräldraledighet. De tio procent av landets pappor som idag inte tar ut någon föräldrapenning alls, har mycket lägre inkomster och utbildningsnivå än genomsnittet. En större andel pappor i denna grupp är även födda utomlands¹¹.

Så trots en institutionaliserad praktik, alltså möjligheten för män att vara föräldralediga genom lagstiftning, verkar inte detta ha gett förändrade praktiker varken i hemmet, på arbetsplatsen eller – minst av allt – på det strukturella planet. Uppsatsens resultat tyder däremot på att olika former av diskursiva rekonstruktioner håller på att omförhandla manlig föräldraledighet till ett projekt som kan göras antingen i barnens eller i männens tjänst. En starkare diskurs om en ny syn på mäns föräldraledighet förefaller alltså ge ett större utrymme för män att vara föräldralediga – i alla fall genom vissa diskursiva praktiker för vissa sociala och etniska grupper. Vilka implikationer det framöver kan tänkas få för de politiserade jämställdhetsmålen som ligger inbakade i föräldraförsäkringen – och bär på ideal om lika villkor för alla – utgör därför en intressant forskningsfråga för framtiden.

---

¹¹ RFV 2002:10, 35

7 Referenslista

Ahrne; Göran/Roman, Christine (1997) *Hemmet, barnen och makten. Förhandlingar om arbete och pengar i familje*. Rapport till Utredningen om fördelning av ekonomisk makt och ekonomiska resurser mellan kvinnor och män, SOU 1997:139. Stockholm: Fritzes

Alstam, Kristina (2006) *Män och mammor. Diskursanalys av kön och föräldraskap*. Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för socialt arbete, C-uppsats

Alvesson, Mats/Sköldberg, Kaj (1994) *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.

Bekkengen, Lisbeth (1996) *Mäns föräldraledighet – en kunskapsöversikt*. Karlstad: Högskolan i Karlstad, Samhällsvetenskap, Jämställdhetscentrum. Arbetsrapport 96:12

Bekkengen, Lisbeth (1999) ”Män som ’pappor’ och kvinnor som ’föräldrar’” i *Kvinnovetenskaplig tidskrift* 1999:1. Stockholm

Bekkengen, Lisbeth (2002) *Man får välja – om föräldraskap och föräldraledighet i arbetsliv och familjeliv*. Malmö: Liber

Bekkengen, Lisbeth (2003) ”Föräldralediga män och barnorienterad maskulinitet” i Johansson, Thomas/Kuosmanen, Jari (red.) (2003) *Manlighetens många ansikten – fäder, feminister, frisörer och andra män*. Malmö: Liber

Bekkengen, Lisbeth (2005) ”Männens föräldraledighet – kvinnans beslut eller anpassning? Om konsekvenser av olika forskningsmetoder” i Forsberg, Christina/Grenhol, Christina (red) ...*och likväl rör det sig. Genusrelationer i förändring*. Karlstad: Karlstad University Press

Burr, Vivien (1995) *An Introduction to Social Constructionism*. London: Sage

Bäck-Wiklund, Margareta/Bergsten, Birgitta (1997) *Det moderna familjelivet. En studie av familj och kön i förändring*. Natur och Kultur

Börjesson, Mats (2003) *Diskurser och konstruktioner. En slags metodbok*. Lund: Studentlitteratur

Chronholm, Anders (2004) *Föräldraledig pappa. Mäns erfarenheter av delad föräldraledighet*. Göteborg: Department of Sociology, Göteborg University

DN. *DN i siffror*. URL <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=602&a=493183> (hämtad 2008-10-20)

DN. *Om tidningen*. URL <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=602> (hämtad 2008-10-20)

Foucault, Michel (1993) *Diskursens ordning*. Stockholm: Brutus Östlings bokförlag

Försäkringskassan (Publicerad 2008-09-02) *Statistik och analys. Föräldrapenning*. URL <http://forsakringskassan.se/omfk/analys/barnfamilj/foraldrap/> (hämtad 2008-09-10)

GP. *Info om GP*. URL <http://www.gp.se/gp/jsp/Crosslink.jsp?d=721&a=431599> (hämtad 2008-10-20)

Hagström, Charlotte (1999) *Man blir pappa. Föräldraskap och maskulinitet i förändring*. Lund: Nordic Academic Press

Hobson, Barbara (2004) "Pappavänligt samhälle. Faderskap, papparoll och pappor i välfärdssamhällen" i Florin, Christina/Bergqvist, Christina (red.) (2004) *Framtiden i samtiden: könsrelationer i förändring i Sverige och omvärlden*. Stockholm: Institutet för framtidsstudier

Johansson, Thomas/Klinth, Roger (2007) "De nya fäderna. Om pappaledighet, jämställdhet och nya maskulina positioner" i *Tidskrift för genusvetenskap* nr 1-2 2007. Malmö: Malmö högskola

Klinth, Roger (2002) *Göra pappa med barn. Den svenska pappapolitiken 1960-1995*. Umeå: Borea

Klinth, Roger (2005) "Pappaledighet som jämställdhetsprojekt" i *Forskarrapporter till Jämställdhetspolitiska utredningen*, SOU 2005:66. Stockholm: Statens offentliga utredningar

Kvale, Steinar (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

Lakoff, George (1995), "Metaphor, Morality, and Politics, Or, Why Conservatives have Left Liberals In the dust." *Social Research*, Vol. 62 (2): 177–213

Neumann, Iver B (2003) *Mening, materialitet, Makt. En introduktion till diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur

Plantin, Lars (2003a) "Det 'Nya faderskapet' – ett faderskap för alla? Om kön, klass och faderskap" i Johansson, Thomas/Kuosmanen, Jari (red.) (2003) *Manlighetens många ansikten – fäder, feminister, frisörer och andra män*. Malmö: Liber

Plantin, Lars (2003b) "Mäns föräldraskap" i Johansson, Thomas/Kuosmanen, Jari (red.) (2003) *Manlighetens många ansikten – fäder, feminister, frisörer och andra män*. Malmö: Liber

Plantin, Lars/Månsson, Sven Axel (1999) *Mäns föräldraskap. Om faderskap och manlighet i ett livsperspektiv*. Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för socialt arbete, Rapport 1999:6

RFV (2000) *Båda blir bäst – Attityden till delad föräldraledighet*. RFV Redovisar 2000:1. Riksförsäkringsverket. URL <http://forsakringskassan.se/filer/publikationer/pdf/red0001.pdf> (hämtad 2008-09-10)

RFV (2002) *Spelade pappamånaden någon roll? Pappornas uttag av föräldrapenning*. RFV Analyserar 2002:14. Riksförsäkringsverket. URL <http://forsakringskassan.se/filer/publikationer/pdf/ana0214.pdf> (hämtad 2008-09-10)

Thurén, Torsten (1998) *Vetenskapsteori för nybörjare*. Stockholm: Liber

Tidningsstatistik AB. *Upplagor och siffror: Topplistor*. URL http://www.ts.se/Public/PDF/Upplagestatistik/dags_08_22feb.pdf (hämtad 2008-10-14)

Vetenskapsrådet (årtal saknas) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. URL <http://www.vr.se/download/18.668745410b37070528800029/HS%5B1%5D.pdf> (hämtad 2008-10-15)

Wagner, Ina/Wodak, Ruth (2006) "Performing success: identifying strategies of self-presentation in womens's biographical narratives" *Discourse & Society* Vol 17(3): 385-411

Winther Jørgensen, Marianne/Phillips, Louise (2000) *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur

Analysmaterial

DN (2005-10-25a) *Isländska män avskedas när den är hemma med barnen* av Gunnarsson, Helena. URL <http://www.dn.se/Dnet/road/Classic/article/0/jsp/print.jsp?&a=478774> (hämtad 2008-11-03)

DN (2005-10-25b) *Klent stöd för kvoterad föräldraledighet* av Brors, Henrik. URL <http://www.dn.se/Dnet/road/Classic/article/0/jsp/print.jsp?&a=478769> (hämtad 2008-11-03)

DN (2005-10-25c) *Pappor vill att föräldrar ska bestämma över ledigheten* av Gunnarsson, Helena. URL <http://www.dn.se/Dnet/road/Classic/article/0/jsp/print.jsp?&a=478772> (hämtad 2008-11-03)

DN (2005-10-25d) *Ändrade regler kan förändra könsroller eller minska valfrihet*. URL <http://www.dn.se/Dnet/road/Classic/article/0/jsp/print.jsp?&a=478769&maNo=0> (hämtad 2008-11-03)

DN (2006-11-15) *Babystim* av Arvidsson, Henrik. URL <http://www.dn.se/Dnet/road/Classic/article/0/jsp/print.jsp?&a=588845> (hämtad 2008-11-03)

DN (2006-06-28) *Ekonomi styr inte föräldraledigheten* av Letmark, Peter. URL <http://www.dn.se/Dnet/road/Classic/article/0/jsp/print.jsp?&a=666025> (hämtad 2008-11-03)

DN (2007-11-11a) *Föräldraledig på pappors vis*. Dagens Nyheter, Söndag.

DN (2007-11-11b) *Världen över är det främst mammorna som tar hand om barnen. Duger inte männen? Jovisst, säger journalisten Dan Josefsson. Och ger argumenten som berövar de frånvarande papporna deras sista ursäkter* av Josefsson, Dan. Dagens Nyheter, Söndag

DN (2008-05-25a) *Bonus ändrar inget* av Flood, Linda. URL <http://www.dn.se/Dnet/road/Classic/article/0/jsp/print.jsp?&a=772603> (hämtad 2008-11-03)

DN (2008-05-25b) *Pussel för nyblivna föräldrar* av Crofts, Maria. URL <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?a=772602> (hämtad 2008-11-30)

DN (2008-05-25c) *Så kan du tjäna på de nya föräldrareglerna* av Crofts, Maria. URL <http://www.dn.se/Dnet/road/Classic/article/0/jsp/print.jsp?&a=772604> (hämtad 2008-11-03)

DN (2008-05-25d) *Vårdnadsbidrag kan ge 3.000* av Crofts, Maria. URL <http://www.dn.se/Dnet/road/Classic/article/0/jsp/print.jsp?&a=772606> (hämtad 2008-11-03)

GP (2006-09-03) *Konsten att leva småbarnsliv i lagom tempo* av Andersch, Katarina.. URL <https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=050802200609033911509&serviceId=2> (hämtad 2008-11-03)

GP (2007-07-01a) *Den delade ledigheten blev något annat...* av Corneliusson, Marie. URL <https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=050802200707014985025&serviceId=2> (hämtad 2008-11-03)

GP (2007-07-01b) *Taket utan effekt för pappalediga – höginkomsttagare är mest hemma med barnen trots att de förlorar mest ekonomiskt* av Corneliusson, Marie. URL <https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=050802200707014985025&serviceId=2> (hämtad 2008-11-03)

GP (2007-11-04a) *Fler pappor i sandlådan* av Lindqvist, Åsa. Göteborgs-Posten, del 3.

GP (2007-11-04b) "*Jag vill vara närvarande*" av Lindqvist, Åsa. Göteborgs-Posten, del 3.

GP (2007-11-04c) "*Jag är glad över privilegiet*" av Lindqvist, Åsa. Göteborgs-Posten, del 3.

GP (2007-11-04d) "*Karriären får jag ta sedan*" av Lindqvist, Åsa. Göteborgs-Posten, del 3.

GP (2008-04-06a) *Barnledighet kan bli dyr. Lägre tjänstepension och risk att jobbet - ...försvinner* av Sköld, Maria. URL <https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=050802200804066585101&serviceId=2> (hämtad 2008-11-03)

GP (2008-04-06b) *Tankarna på jobbet långt borta* av Sköld, Maria. URL <https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=050802200804066585102&serviceId=2> (hämtad 2008-11-03)

GP (2008-09-16a) *De isländska männen bäst i Europa på att ta ut pappaledighet* av Eriksson, Mathias. Göteborgs-Posten, del 1.

GP (2008-09-16b) *Hallå!* av Torgny, Karin. Göteborgs-Posten, del 1.

GP (2008-09-16c) *Josef Lane väljer att stanna hemma med barnen* av Eriksson, Mathias. Göteborgs-Posten, del 1.